

הישיבה הארבע-מאות וארבעים-ושבע של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, א' בתמוז התשמ"ח (15 ביוני 1988)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

א. שאילתות בעל-פה

אני רוצה גם לחזור ולהדגיש, שבעניין מסירת חלקי ארץ שעליהם חל החוק, במצב הקונסטיטוציוני הנתון היום, בעצם אין שום מניעה שהממשלה לכדה תחליט, תקבל ותבצע. הייתי חושב שצריך לנקוט יוזמה חקיקתית על-מנת לשנות את המצב האבסורדי הזה, שעלול חסי-חלילה להיות אי-פעם אקטואלי.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מתי פלד.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
רציתי לשאול את סגן השר, האם לא ברור לראש הממשלה, המבקש משא-ומתן ישיר עם ירדן, ולממלא-מקום ראש הממשלה, המבקש משא-ומתן כזה בחסות ועידה בין-לאומית, שגם עניין ירושלים וגם עניין רמת-הגולן יעלו לדיון, ואין ספק שכתוצאה מהדיון הזה יבוטלו שני החוקים שסיפחו את מזרח-ירושלים ואת רמת-הגולן למדינת ישראל?

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. אבקש מסגן השר מילוא להשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
גברתי היושבת-ראש, אני קצת תמה על השאלה הנוספת של חברת הכנסת גאולה כהן, מפני שהעמדה שהובאה כאן על-ידי היא עמדה חד-משמעית וברורה לחלוטין, שגם ירושלים וגם רמת-הגולן, בהיותן חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, דינן אינו שונה מדין חל-אביב, חיפה, פתח-תקווה וכל מקום אחר במדינת ישראל, מפני שהם חלק בלתי נפרד מהמדינה. כפי שלא יעלה על הדעת לנהל משא-ומתן על חל-אביב, או על חיפה, או על באר-שבע, או על אילת, או על הגליל, כך לא יעלה על הדעת לנהל משא-ומתן על רמת-הגולן וירושלים, שהן חלק מארץ-ישראל וממדינת ישראל על-פי חוק.

אשר להצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן: אני חושב בהחלט שיש היגיון ויש מקום לשקול יוזמת חקיקה שתבטיח שבעתיד יהיה ברור, גם כלפי חוץ, לא רק כלפי פנים, שעמדתנו היא שחלקים במדינת ישראל, שהחוק והריבונות הוחלו עליהם, לא יוכלו להיות נושא לשום משא-ומתן ולשום גמישות או תמריצים מדיניים בעתיד.

ביחס לשאלה של חבר הכנסת מתי פלד אני רק יכול לומר, שאני מקווה שלכל גורם בין-לאומי ברור היום, שירושלים ורמת-הגולן לא יכולות להיות נושא למשא-ומתן וללחץ על ישראל. ציער אותי לשמוע את מזכיר המדינה האמריקני שולץ אומר, שעל-פי תפיסתו גם יהודה, שומרון ועזה וגם רמת-הגולן וירושלים הם נושא למשא-ומתן.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אדוני סגן השר, גרוע יותר היה לשמוע את דבריו של טדי קולק ראש עיריית ירושלים.

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אני פותחת בזה את ישיבת הכנסת.

אבקש מחברת הכנסת גאולה כהן להציג שאילתא בעל-פה מס' 434. ישיב לה סגן השר רוני מילוא. בבקשה.

434. מעמדם של ירושלים והגולן

גאולה כהן (התחיה):

אדוני השר, נוכח הצהרתו של שולץ, שלפיה רואה ארצות-הברית את ירושלים והגולן כשטחים כבושים, שעתידם כפוף למשא-ומתן כמו כל חלקי יהודה, שומרון ועזה, ברצוני לשאול:

האם עמדת הממשלה לקיים משא-ומתן בלי תנאים מוקדמים כוללת נכונות לנהל גם משא-ומתן על ירושלים ועל הגולן, שהן על-פי חוק חלק בלתי נפרד של מדינת ישראל?

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. בבקשה. אדוני סגן השר.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בתשובה על שאילתא בעל-פה של חברת הכנסת גאולה כהן ברצוני להבהיר בצורה חד-משמעית, שאיננה ניתנת לפירושים, כי עמדת ממשלת ישראל בנוגע לירושלים ולגולן ידועה וחד-משמעית. גם ירושלים וגם רמת-הגולן הן חלק בלתי נפרד של מדינת ישראל, ויישארו כאלה בעתיד.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. בבקשה. רשות לשאלה נוספת.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני סגן השר, לא רק שלא עניית לי על השאלה, אלא דרך התשובה שלך בעצם מפנה אותי לתשובה, שאכן שני הנושאים האלה כלולים כמה שנקרא "משא-ומתן כלי תנאים מוקדמים". הלא זוהי השאלה שלי. אני שואלת אם הבהרתם לשולץ, לשוורדנדר, לכל מי שעתיד להיות במשא-ומתן ישיר על-פי דרכה של לפחות חצי מהממשלה הזאת, האם הבהרתם שלא תסכימו שירושלים ורמת-הגולן יועלו בכלל בנושאים במשא-ומתן? אני רוצה תשובה: כן או לא. לא כן ולא, אלא כן או לא.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

הייתי רוצה לדעת את עמדת סגן השר רוני מילוא ביחס ליוזמת חקיקה, שתבטיח בכל מקרה, גם אם יהיה רוב מקרי כזה או אחר בכנסת, את מניעת מסירת שטחים שעליהם חל החוק הישראלי אלא בהחלטת כנסת ברוב גדול מ-61, או רוב מקרי שעלול להיווצר.

שחששה במסגרת שיקוליה את השיקול שיש אפשרות בכלל לנהל משא-ומתן ביחס ליירושלים ולרמת-הגולן.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה.

ב. הצעת סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה

בשל גירושו מן הארץ של מובארק עוואד

ביותר, לא הגיע לאותה דרגה של שפלות שאליה הידרדרה מממשלת ישראל.

סלידתה של הממשלה מתורת האיראלימות נראית נלצנת כאשר משווים את ההתנהגות שלה לזו של הנהגת האינתיפאדה, המיישמת את משנתו של מובארק עוואד. כיום הממשלה נוחתת גיבוי ההתנהגות אלימה שלא לצורך וללא הצדקה מצד כוחות הביטחון. די לציין את מאמריהם, שהתפרסמו השבוע, של הפרופסור יהודה באואר ב"הארץ" בעקבות החקירה של הדס להב, ושל יזהר סמילנסקי בעקבות החקירה של ילדי אבו-ג'וש, כדי לראות עד כמה ברוטלית היא ההתנהגותם של המשטרה והשכ"כ ועד כמה סולדים ממנה אזרחים ישראליים, שנאמנותם למדינה אינה מוטלת בספק.

אך גרועה מכול היא ההתנהגותם של קציני צבא, התופסים את תפקידם האומלל להילחם באוכלוסייה האזרחית כחזרונות לפרוק כל עול של מוסר וחוק. כדוגמה אפשר לקחת מפקד חטיבה, שלדאבוננו כבר התייחסתי אליו לפני שבועות מספר מעל הדוכן הזה, שהתנהגותו האלימה חרגה מכל חוק ונורמה צבאית כשהגדיר, מהליקופטר, ערבי שלא סיכן אותו או את חייליו, כפי שמגדירות זאת פקודות הקבע. עליפי עדות של מי שנכח במקום, הוא תרין יחידת חיילי מילואים, שבאה לשרת בגדה המערבית, בדברי בלע וכזו נגד הערכים, עד אשר החיילים החלו לקרוא קריאות בוז ומוות לערבים עוד בטרם עשו את צעדם הראשון בשטח. ובמקרה אחר, כאשר נקראו החיילים לפעולה ב"מסגר הירוק" שבתכנון, פרץ אותו מפקד אל גג מבנה סמוך למסגד וירה ופגע באזרחים בלתי חמושים שלא סיכנוהו כלל. החיילים המוסתים קידמו את יריעותיו בקולות צהלה כל פעם שפלשתיני נפל מפגיעתו. צה"ל דיווח כי באותו אירוע נפגעו ארבעה צעירים. מקורות ערביים טענו כי נפגעו למעלה מ-20, ואותו עד ראיה, חייל מילואים שנמנה עם היחידה, טוען כי המספר שנקבע עליידי המקורות הערביים קרוב יותר לאמת.

אך בכך לא תמה העלילה, כי חמורה לא פחות היא העובדה, שצה"ל לא רק שאינו נוקט צעדים נגד מפקדים מתפרעים ומסיתים כאותו מפקד חטיבה, אלא מנסה להיאבק בהעברת המידע לציבור הרחב באמצעות הצנזורה הצבאית. זוהי אחת העדרויות הנוספות לכך, שהפיקוד הגבוה של צה"ל אינו יודע להתמודד עם המשימה, שכן סגירת חשטה בפני עיתונאים וצלמים אינה מונעת את המחאה של התושבים הפלשתינים נגד הכיבוש, אלא היא מעודדת מפקדים מושחתים להשתולל באין מעצור. הרבנים נודעים בכל זאת, מאחר שצה"ל הוא צבא העם, וכעם יש רבים שנפגשם סולדת מן האכזריות והברוטליות המתגלות בקרב היחידות. לכן דואגים הם, מתוך תחושה של פטריזיות כנה, להפיץ את דבר הפשעים הללו כדי לנסות ולהציל את צה"ל ואת טוהר נשקו.

הדברים הנוראים הללו מקבלים גיבוי בגלוי מצד הדרג המדיני. כאשר שר הביטחון אומר, כי אם יעשו פחות צרות יהיו

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

לכן, העובדה שהחלנו את החוק הישראלי על רמת-הגולן וירושלים יכולה להבהיר בצורה נחרצת, שאין ברעת ממשלת ישראל, ולא תהיה ממשלה בישראל — כך אני מקווה —

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום: הצעת סיעת הרשימה המתקדמת לשלום להביע אי-אמון לממשלה בשל גירושו מן הארץ של מובארק עוואד. חבר הכנסת מתתיהו פלד יביא את הצעת האי-אמון.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מובארק עוואד גורש מארצו משום שהוא מתנגד לכיבוש הישראלי של מולדתו. העבירה שהוא עבר כביכול נעברה עליידי מיליון וחצי פלשתינים וגירושו בא לבטא את התפיסה הישראלית, השוללת מהעם הפלשתיני את הזכות לשאוף לעצמאות מדינית ולהיאבק למענה.

הרצון של הממשלה לתת ביטוי לתפיסה זו היה כל כך חזק ובלתי ניתן לריסון עד אשר היא לא יכלה לתת את דעתה על כך שהגירוש מסייע בעצם למאבקו של העם הפלשתיני, כי מהיום יהפוך מובארק עוואד לסמלו של העם הפלשתיני, הנאבק בדרך היעילה ביותר והנעצרת ביותר בעולם, דרכם של גנדי ומרטין לותר קינג, שהיא דרך המאבק הבלתי אליים.

הטענה שמובארק עוואד הטיף למחוללי האינתיפאדה לנקוט דרך זו, או הדריכם לכך, איננה יכולה להתקבל כרצינית. יותר כתב ספרים וחזרונות, ואת חלקם קראתי, ואין בהם יותר מאשר ניסוח בשפה הערבית של תורת המאבק הבלתי אליים. בארצות-הברית קיים מרכז לאיראלימות בחסותה של הזמרת ג'ון באואר. המפרסם חומר כזה זה שנים. אנשי המרכז הזה רואים במובארק עוואד עוד חסיד נאמן של תורתם, ואין איש הסבור כי עצם פיתוחה של תפיסת האי-אלימות מהווה עבירה כלשהי.

כאשר תנועה לאומית מאמצת תורה זו ופועלת עלי-פה, הרי היא עושה זאת על אחריותה היא ולאור שיקולים מדיניים ואסטרטגיים שרק היא מופקדת עליהם. גם אילו פרסם מובארק עוואד את תורתו בארצות-הברית, היתה הנהגת האינתיפאדה יכולה להסתייע בה, ישיבתו בירושלים לא באה עלי-מנת להפיץ את תורתו דווקא בה, אלא לבטא את רצונו של כן הארץ לחיות בעירו ובמולדתו.

הממשלה התחכמה, כידוע, והחליטה לגרשו על שום שגם תוקפה של אשרת הכניסה שלו לארץ. הממשלה נוהגת בדרך כלל, בכל הנוגע להפרת זכויות האזרח, עליפי הדגם הבריטי מתקופת סוף המנדט בארץ-ישראל. אבל יש לציין כי בעניין זה התלמיד עולה על רבו, כי כאשר הגיע גנדי להחרו מדרום-אפריקה, שבה חי ופעל תקופה ארוכה, לא טענו השלטונות הבריטיים בהודו כי הוא איבד את זכותו לחיות ולפעול בארץ מולדתו ולא גירשוהו ממנה. כשהם סברו בטעות, כפי שהוכיחה ההיסטוריה, כי יש במעשיו משום עבירה, הם אסרו אותו בהודו ולא גירשוהו לדרום-אפריקה. אכן יש להודות כי השלטון הבריטי, גם בשעותיו המכוערות

פחות מכות. הרי הוא מעורר כל קצין להתפרק מערכיו וליהפך לבריון.

חתת זאת ראוי, כי קציני צה"ל הנשלחים למשימות הבלתי אפשריות בשטחים יקבלו הדרכה בתורת התנהגות הבלתי אלימה. אז יקל עליהם להבין, כי המוסתים אינם תושבי השטחים הפועלים מתוך ריסון עצמי ומשמעת למופת. כמרכין יקל עליהם להבין, כי כל מידה של אכזריות לא תוכל לדכא את ההתקוממות העממית. על כך כדאי היה להעביר בצבא פרק לימוד מיוחד בתולדות ההתקוממות העממית, ואז היו הקצינים מבינים, כי אם כבר הוטלה עליהם משימה, שאין להם כל אפשרות למלאה, כלומר לרכא את ההתקוממות העממית, הרי מוטב שיעשו זאת מתוך אפיק וריסון עצמי מרביים, שכן בסופו של דבר יתגשם ללא ספק חלומו של מובארק עוואד. חלום שהוא תיארו במכתבו מהכלא בירושלים אל חומכין, ואני מצטט: "תמיכתי בפחרון לשתי מדינות עם גבולות בטוחים תימשך. ככל שיכירו בכך הפלשתינים והישראלים מוקדם יותר, כך יקטנו הסכל, השנאה והמוות וכך יהיו חיינו יעילים יותר. עלינו ללמוד לקחת סיכון למען השלום ולקבל את האתגר שהוצב בפנינו".

אין לי ספק כי קצינים שיתודרכו ברוח זו יטיבו לסייע להרגעת הרוחות מאשר קצינים המונחים על-ידי יצרים פרוצים להרוג ולהשמיד. קצינים כאלה גם יוכלו למנוע את המצב, שברבות הימים יעמוד מחסום השנאה, החייבת להתעורר על-ידי התנהגותם האכזרית, כמכשול בדרך לשלום.

אך הממשלה עושה את ההיפך מן הדרוש ומן המצופה ממנה על-ידי רבים, את הקצינים היא מעודדת לגלות אכזריות בלתי מרוסנת, ואילו את נושא בשורת השלום היא מגרשת, ואת למרות הנזק המדיני הברור שהדבר גורם למדינה. די היה לעקוב אחר הדברים שנאמרו בווישינגטון על-ידי חבר הקונגרס דייוויד אובי לאלוף מצנע כדי להבין עד כמה כוחלת דעת הקהל בעולם בהתנהגות הממשלה. אך זו אוזניה אטומה ותשובותיה גסות. על השאלה "למה?" למד ראש הממשלה להשיב "ככה!", וכל כך ברור מדוע חביב עליו ביטוי זה.

אשר על כן אני מציע לכנסת להביע אי-אמון לממשלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. סגן השר מילוא, בבקשה.

סגן במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מובארק עוואד גרם בפעילותו לפגיעה ממשית בסדר הציבורי ובביטחון. הוא הקים במוזח-ירושלים, בינואר 1985, את "המרכז לחקר אי-אלימות", אשר הכספים לפעילותו הגיעו מחוץ-לארץ, ממקורות של ארגוני הטרור. מטרתו של המרכז היתה לטפח באהדה, בשומרון ובצעה תנועה מונית של התנגדות, אשר תעורר מרי אזרחי ותאלץ את ישראל לסגת מאזורים אלה. עוואד תומך גם בפעילות מונית של אש"ף וקיים מגעים לא מעטים עם אנשי אש"ף בזמנים שונים.

אנינו רוצה להיכנס עכשיו לפרטים באשר לדבריו של חבר הכנסת מתי פלד, שנאמרו כאן, לצערנו אנחנו רואים חדשות לבקרים שמתפרסמות בעיתונות ידיעות, מתפרסמים דברים, ובדעיבד הם מתבררים כעלילות חסרות שחר. חבר הכנסת מתי פלד משתמש בפרסומים מעין אלה, אשר אין להם יסוד במציאות, כדי להכפיש את צה"ל ולהכפיש את מדינת ישראל.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

שר הביטחון הקים ועדה חקירה שגילתה אמת בכל מה שאני אמרתי לך.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

רק היום אפשר היה לראות בעיתונות פרסומים על חיילים שפגעו, או למעשה חיסלו, זקן בן 80, והחבר שתושבי הכפר עשו זאת. דברים אלה הם מצערים מאוד.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

אני לא הבאתי את הסיפור הזה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אחרים הביאו אותו. אתה מסתמך על סיפורים מסיפורים שונים. ואני רוצה להציע לנו, לכולנו — — —

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

אני מסתמך על דברים בדוקים, ועובדה היא ששר הביטחון הורה בעקבות זאת לחקור, וגילה שיש בזה אמת.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני חושב שכל חבר כנסת רשאי, וזו אפילו חובתו, להביא כל נושא שהוא רואה אותו כחשוב ובעל משקל לדיון. אבל כדאי שנהיה זהירים בכנסת ישראל ובמדינת ישראל בהוצאת לעז ושם רע, שגורמת נזקים גדולים, ואני מקווה שלא חבר הכנסת מתי פלד ולא אחרים בבית הזה מעוניינים בזה.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להציע שהכנסת תדחה את הצעת האי-אמון. ההחלטה על גירושו של מובארק עוואד היתה החלטה נכונה. מטרתה היתה להפסיק את פעולתו המזיקה במדינת ישראל. לצער הרב, גם המטרות שהוא מדבר עליהן, כפי שחבר הכנסת פלד ניסה להציגן כאן, הן מטרות חלקיות בלבד. גם לחבר הכנסת פלד ברור שאם תקום, חס וחלילה, מדינה כפי שרוצה עוואד ביהודה, בשומרון ובצעה, הצעד הבא יהיה "זכות השיבה" של הפליטים, והצעד השלישי והאחרון יהיה "זכות היציאה" של היהודים מכאן. את זה אנחנו צריכים למנוע. אם לא ננהל את המאבק הזה כנגד הכוונות האלה ביהודה, בשומרון ובצעה, ננהל אותו אחר-כך במקומות אחרים בתוך מדינת ישראל, ואז תהיה באמת סכנה ממשית לקיומה, לביטחונה ולעתידה של המדינה.

כאמור, אני רוצה להציע לכנסת לדחות את הצעת האי-אמון. אני רוצה גם להמליץ לצלצל בפעמון ולהשאיר די זמן כדי שהחברים ייכנסו להצבעה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה לסגן השר רוני מילוא. לא מצביעים מייד, כי יש עוד דיון. שיהיה במסגרת של הודעות סיעות. ועדת הכנסת קבעה הודעות סיעות של חמש דקות לסיעה. ברצוני לומר לחברי הכנסת, כי רשומות כל הסיעות, אבל חלקן הגדול לא מסרו את שם חבר הכנסת שידבר. לכן, אם לא יהיה שם — אני אפסח על הסיעה הזאת.

רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת מחמד ותד, בבקשה.

מחמד ותד (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו כבר רגילים לנוסח תשובותיו של סגן השר רוני מילוא. תשובותיו מתמצות במלה אחת: להרס. הקריאה שלו היא סלקטיבית, לצערנו. למשל, כאותה ידיעה, שהיא עדיין בגדר חשד, שהוא הטיח בעובדה נגד דבריו של חבר הכנסת מתי פלד, התפרסם דבר נוסף: קצין צה"ל מואשם בהרגת תושבת עזה מתוך רשלנות. חבר הכנסת מתי פלד לא המציא את הדברים שהטיח והוא בעצם המעיט, והלך רק "על בטוח". על הדברים הבדוקים.

אך אימון מדיניות של בתי-ענה, הטמנת הראש כחול והאמירה: לא היו דברים מעולם אינם משנים את

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — אם לא יהיה שניו — לחבר הכנסת תופיק טובי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, גידושו של מובארק עוואד הוא בעצם דבר מוכן מאליו במדינה הנשלטת על-ידי הליכוד. למרות ממשלת האחדות, המגמות בתחומים האלה הן מגמות של הליכוד, של האגף הקיצוני של הליכוד ושל אלה שנדחפים על-ידי התחיה להיות עוד יותר קיצוניים מכפי שהם מטבע ברייתם.

ראש הממשלה, המתנגד לוועידה בין-לאומית משום שהוא יודע שאם תהיה ועידה בין-לאומית יצטרכו להגיע לאיזה הסדר, לאיזה הבנה ולאיזה שלום, מבקש גם לגרש כל אדם המשמש גשר אל העם הפלשטיני. שאתו אנחנו צריכים לכרות את ברית השלום, במקום לעודד אדם כזה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

חבר הכנסת וירשובסקי, אם תרשה לי, אני רק רוצה לשאול אותך שאלה — — — חבר הכנסת פלד בנושאים שהוא דיבר עליהם, אבל אותך הייתי כן רוצה לשאול שאלה. ב־22 במרס 1988 אמר מובארק עוואד בנאום לפני סטודנטים בירושלים: "אש"ף רוצה את כל פלשתיין ואני מסכים. פלשתיין כשבילי היא הגליל, היא עכו, היא אשדוד, היא הכיל. זוהי פלשתיין כשבילי". אני שואל אותך: כשאתה בא לכאן לדבר בנושא זה, למה אתה מתעלם — — ?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

למה אתה מסלף? הוא אומר שזאת פלשתיין, ואחר כך הוא מוכן להכיר בזכותה של מדינת ישראל, במדינה פלשתינית לצדה של מדינת ישראל — — — זו השיטה שלכם.

מאיר כהנא (תנועת כך):

— — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אני מבקשת מכם שלא לאלץ אותי להרים את קולי היום. אני צורדה ואני בקושי מדברת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גברתי היושב-ראש, ברשותך, אענה בקצרה לסגן השר רוני מילוא. אדוני סגן השר, לפני כשלושה שבועות העלה כאן יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חבר הכנסת שילנסקי, שאתו אני מקיים יחסי ידידות טובים מאוד בתחומים רבים, הצעה שבה הוא אמר, שיש לחנך את הנוער ואת העם בישראל ברוח שתי גדות לירדן, מפני שאומנם השעה עכשיו אינה כשרה, אבל אולי יבוא יום. ואחרי, אדוני סגן השר, אמרת מעל הדוכן הזה, שאין זה מעשי, אבל כדאי להעביר את זה לוועדה. האם אני צריך לראות במגמות, בחלומות או בפנטזיות של חבר הכנסת שילנסקי ושלך, או בהסכמתך, סוף פסוק של היחסים בינינו לבין שכנינו? מובארק עוואד אמר שיש לו אולי משאלה לב, אבל הוא פועל כדי להגיע להסדר עם מדינת ישראל.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

אני מציע לך שלא לתת לו אפשרות לממש את חלומותיו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שאלת אותי קודם, והשבתי לך. אדוני סגן השר, אני רואה במובארק עוואד אדם שנלחם למען השגת הסדר מכובד בין שני העמים בדרך לא אלימה, ואנחנו במדינת ישראל היינו צריכים לעודד את שהייתו של אדם כזה ולטפח אותו במקום לגרשו מכאן. זה חלק ממדיניותם של כאלה שטחו עיניהם

העובדות ואינם סותרים אותן. העובדה היא, שמדיניות ממשלת ישראל מוליכה את צה"ל לדרכים אלימות ביותר בשטחים הכבושים. הדרכים האלה הן מגוונות, החל בהרג אזרחים, הוצאת עיני תינוקות, שבירת גפיים, הריסת בתים, ירי כדורי נחושת עטופים בגומי, שהוחלפו בכדורי אלומיניום מרסקי ראשים, וגירוש. אלה הן העובדות.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:
שלך.

מחמד ותד (מפ"ם):

כל מה שנותר לכם להתווכח עליו הוא המספרים. אתם אפילו לא יכולים להכחיש שבעולמו, בשנת 1988, היחידים שמחים כתוצאה מפצצות גז הם ערבים בשטחים הכבושים. זוהי עובדה שבעולם הנאור המקום היחיד שקיימת בו התופעה המוזעזת של חנק מגז הוא השטחים הכבושים והפגעים היחידים הם ערבים.

אבל אתם ממשיכים לטמון את הראש בחול, ושר הביטחון עולה עוד שלב בסולם האלימות ומחפש איוו פורמולה שתאפשר לאזרחים יהודים לירות בערבים, שהם כביכול נושאי בפקוקי תבערה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

מה זה "כביכול"? מה זה "כביכול"? אין כאלה?

מחמד ותד (מפ"ם):

אנו עדים מדי פעם בפעם לעובדה שאנשים נהרגו בבתיכם ועל מרפסותיהם ללא כל קשר עם ההתנגדות הלגיטימית שלהם לכיבוש.

ועכשיו גירשתם את ד"ר עוואד מביתו ומארצו, מעירו וממולדתו.

מאיר כהנא (תנועת כך):

בדוך השם.

מחמד ותד (מפ"ם):

עם אלה שאינם דוגלים באלימות אינכם רוצים לדבר. עם אלה שהולכים כדרכים של התנגדות לכיבוש אינכם רוצים לדבר. אז עם מי, לכל הרוחות, אתם מוכנים לדבר? עם מי?

ד"ר עוואד הוא האחרון ברשימה של עשרות אנשים שנורשו בזמן האחרון, אנשים מכל גוני הקשת הפוליטית, אנשים מכל הפילוסופיות של ההתנגדות לכובש.

מאיר כהנא (תנועת כך):

יהיו עוד.

מחמד ותד (מפ"ם):

מהו הגיון המקובל עליכם? כנועים בתוך הפלשתינים לא יהיו. מה שהיה לא יחזור. טרנספר לא יעזור. גירושים לא יעזרו.

מאיר כהנא (תנועת כך):

ועוד אין יעזור.

מחמד ותד (מפ"ם):

רק החופש וקיום האפשרות ששני העמים יחיו זה ליד זה הם שיעזרו.

אני רוצה לסיים בציטטה אחת מדבריו של ד"ר עוואד. הוא אומר בצדק, שאש"ף מייצג את השאיפות של העם הפלשטיני, והוא עצמו מזדהה עם השאיפות האלה. אבל הוא איננו מזדהה עם כל הדרכים למאבק למען הגשמת השאיפות. הוא דוגל במדיניות בלתי אלימה — אך אתם נשאתם אלימים.

לכן אנחנו נצביע נגד הממשלה הזאת.

השביעי, מתוך האשליה המתמשכת, שהכות הברברי המופעל בצורותיו השונות, הרג, מעצרים והריסת בתים, ידכא את העם הפלשתיני. אך כל האשלויות האלה מתנפצות. האינתיפאדה נמשכת ולעם הערבי הפלשתיני אין ברירה אלא להמשיך במאבקו הצודק לחיי חירות, עצמאות ושלום.

בו בזמן שממשלת הליכוד-המערך, ממשיכה במדיניות ה"לאווים לשלום", מרחיבה, לאסונם של שני העמים, את צעדי הדיכוי נגד העם הפלשתיני ומרעילה את נפש הנוער בישראל, גוברים בארץ קולות התבונה והראיליזם, ובעלי המצפון מגיעים למסקנה, שהדרך לחיי שלום וביטחון לשני העמים היא הדרך של שתי מדינות לשתי העמים.

אני מוצא לנכון לציין בפני הכנסת את העובדה, שבמסיבת עיתונאים, שהתקיימה לפני יומיים בבית-אגרון בירושלים, ביים גירושיו של מובארק עוואד, הציגו חברי ועד הסופרים והאמנים הישראלים והפלשתינים, יורם קניוק, אמיל חביבי, נתן זך, ד"ר נסים קלדרון, יוסי שילוח ויחד עמם אסעד אל-אסעד, יושב-ראש הסופרים והמשוררים הפלשתינים כשטחים, את הצעתם להסכם שלום ישראלי-פלשתיני שעליו חתומים סופרים ואמנים מהבולטים ביותר בקרב שני העמים, מישראל ומהשטחים הכבושים.

זו לשון הסכם השלום — אני מוצא לנכון לקרוא את הדברים לפרוטוקול הכנסת: "אנו החתומים מטה, סופרים, אמנים ואקדמאים יהודים וערבים במדינת ישראל ופלשתינים כשטחים הכבושים, נותנים את ידינו ומאמצים את הסכם השלום, שעקרונותיו מובאים בזה, בין מדינת ישראל ובין מדינת פלשתיין שתקום. העקרונות להסכם השלום ישראלי-פלשתיני הם כדלקמן: הקמת מדינה פלשתינית ריבונית ועצמאית בכל השטחים הכבושים על-ידי ישראל מאז מלחמת 1967 בגדה המערבית וברצועת-עזה. מדינה פלשתינית ריבונית זו מכירה בזכותה של מדינת ישראל לחיות בשלום ובביטחון בגבולות שלפני" — — —

היו"ר ח' גרוסמן:
אני מבקשת לסיים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש.

היו"ר ח' גרוסמן:
אני מוכרחה לאותת. אני לא יכולה לנהוג איפה ואיפה. זה תפקידי. לשם כך אני יושבת כאן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — "שתי מדינות ריבוניות, ישראל ופלשתיין, תחתומנה ביניהן על הסכם שלום ועל חוזה שלום, על חוזה אי-התקפה. ירושלים תהיה מפוצלת ובעלת גבולות פתוחים. בה יחיו שני עמי הארץ, שני העמים, זה בצד זה באין מטריד, והיא תהיה בירתן של ישראל והמדינה הפלשתינית. יימצא פתרון צודק לבעיית הפליטים במסגרת הסכם שלום. כל הליכי הקמתה של המדינה הפלשתינית עד להקמתה בעליל ייערכו תחת פיקוח בין-לאומי. אנו קוראים בזה לממשלת ישראל לפתוח לאלתר בשיחות עם הארגון לשחרור פלשתיין במגמה לממש את הסכם השלום המוצע במסגרת ועידה בין-לאומית, או כל מסגרת אחרת שתתקבל על דעת הצדדים הנוגעים בדבר, עם תחילת השיחות מתחייבים כל הצדדים להדלול מכל מעשי אלימות." — — —

חברי הכנסת — — —

מראות, או הם כאמת רואים כבהירות ששיכה ודיבור עם הפלשתינים ואפשרות להגיע למכנה משותף כלשהו הם סכנה לכמהיות שלהם שלא לוותר אף לא על שעל אדמה אחד ולכן הם מנסים להכשיל את השלום.

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני גם חושב שאם יכלה מדינת ישראל לעשות שירות גדול למובארק עוואד ולעמדה שהוא מייצג, הרי זה היה על-ידי גירושו מהארץ. בכך לא רק שעשו טעות איומה ופעלו ברוע לב וכטיפשות, אלא גם הויקו בצורה רצינית ביותר למערכת ההסברה, להצגת העמדה של מדינת ישראל ולביסוס עמדתה כמדינה שוחרת שלום. כאשר חבר כנסת יהודי ישראלי אומר דברים, צועקים לו כאן בבית: אתה עוזר לאש"ף, אבל כשמשלת ישראל מגרשת אדם הרוצה להגיע להבנה עם מדינת ישראל, שלא בדרך של אלימות, והיא עושה זאת נגד דעת כל העולם, נגד דעת כל שוחר שלום ונגד כל היגיון, האם היא עושה טוב לעצמה, האם היא עושה טוב למדינה? ההיפך הוא הנכון.

לצערי הרב, גברתי היושבת-ראש, לדעתי, לא רק שיש כאן מגמה לסגור כל סדק, כל פתח וכל אפשרות, בין שזו ועידה בין-לאומית ובין שזה מגע עם איש שיכול להטיף להסדרים בדרכי שלום, שלא בדרכי אלימות, אלא יש כאן גם אלמנט של שנאה. גם אם אינני שלם עם כל הדברים שהוא אומר, גם אם יש בהם דברים חריפים שלא הייתי מוכן לקבל אותם, בסופו של דבר זה אדם שהוא בר-רשית, אבל כיוון שהוא ערבי, יש כל כך הרבה שנאה, שצריך לגרש אותו. אדוני סגן השר, הגירוש לגבי יהודי שחזר למולדתו הוא דבר כל כך חמור. אם כן, למה לעשות את הדבר הזה, שהוא מזיק מבחינה ציבורית, שהוא לא נכון מבחינה עניינית וגם מגלה שנאה תחומית אל אנשים האוהבים את הארץ המזוהית שלהם? אני חושב שהממשלה עשתה טעות נוראה שקשה יהיה לחקן אותה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חופיק טובי, ואחריו, אם לא יופיעו אחרים — לחבר הכנסת מוחמד מיעארי. נא לזכור שיש חמש דקות לכל נואם לפי החלטת ועדת הכנסת. אני מוסיפה פה ושם דקה-דקתיים, ולא יותר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גירושיו של מובארק עוואד, תושב ירושלים, ממולדתו הוא חוליה נוספת במדיניות רמיסת זכויות האדם הפלשתיני עד עפר על-ידי שלטונות הכיבוש הישראליים וצעד נוסף בהליכה בדרך העוינת לשלום ולביטחון לשני עמי הארץ.

כצעד השרירותי הזה, של גירוש אדם המצהיר על עצמו, והנוהג כהתאם, שהוא נגד אלימות כלשהי ומטיף לשלום ולדו-קיום בין שני העמים, מוכיח השלטון הישראלי שאין הוא מעוניין ואין הוא רוצה כלל בחיים כלשהם של דו-קיום בשלום עם העם הערבי הפלשתיני. צעד זה מוכיח, שממשלת ישראל מאמצת את התפיסה הגזענית, שלעם הפלשתיני אין מקום במולדתו.

גירושיו של מובארק עוואד הוא כעצם פעולת ייאוש ופשיטת רגל של הממשלה בניסיונה לדכא את האינתיפאדה, את ההתקוממות של העם הערבי הפלשתיני כשטחים הכבושים נגד הכיבוש, למען הקמתה של מדינה פלשתינית בגדה וברצועה בצדה של ישראל ההשגת שלום צודק על בסיס הכרה הדדית בדו-קיום.

פעולות הדיכוי האכזריות נגד התקוממות העם הערבי הפלשתיני ושאיפתו לעצמאות נמשכות זה כבר החודש

היו"ר ח' גרוסמן:
אבקש לסיים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מסיים, גברתי הישבת-ראש.

על הצעת ההסכם הזאת חתומים ממיטב אנשי הרוח, מהבולטים בקרב האמנים והסופרים הישראלים, ולצדם האמנים והסופרים הפלשתינים בשטחים הכבושים. אני אצוף לפרוטוקול את שמותיהם.

לסיום דברי, אני בטוח שעמדתם האמיצה, הנבונה, הריאליסטית ושומרת השלום של מיטב הסופרים והאמנים הישראלים והפלשתינים תהיה הדרך, המוצא להפסקת האיבה וההרג, לסיום שפיכות הדמים והעדר הביטחון, ששני העמים סובלים מהם. היא תהיה, בסופו של דבר, הבסיס המוצק לעתידים הבטוח של שני העמים.

היו"ר ח' גרוסמן:
אבקש לסיים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על בסיס מציאות זו יחזור מובארק עוואד למולדתו, וכמוהו כל המגורשים, בלי שיהיה צריך להתגיר — כפי שאמר אתמול לטלוויזיה האמריקנית.

כדי לקדם עתיד זה, לטובת שני העמים, אנחנו נביע אי-אמון לממשלה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תורה, חבר הכנסת תופיק טובי, מעירים לי פה שאי-אפשר להכניס לפרוטוקול דברים שלא נאמרים מעל הדוכן.

רשות הדיבור לחבר הכנסת מוחמד מיעארי, ואחריו — לחברת הכנסת מרים גלזר-תעסה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גירושו של ד"ר מובארק עוואד והצורה שבה בוצע הגירוש, חרף ההתנגדות והמחאה שחבקר עולם — כלל זה ממשלת ארצות-הברית, שד"ר עוואד הוא אזרח של ארצה — מעידים על תופעה של קהות חושים, של אכזריות ושל התנהגות כרוטלית מצד שלטונות הכיבוש, ממשלת ישראל ושר הביטחון נגד בני העם הפלשתיני בשטחים הכבושים, ונגד כל מי שמעז לדבר על זכויות העם הפלשתיני או על פתרון של שלום צודק לסכסוך שבאזורנו.

ברצוני להביא דוגמה שהייתי עד לה כאשר ביקרתי לפני שבוע במחנה המעצר — לא רציתי לכוות את המחנה בשם אחר — במחנה המעצר קציעות, הירוע בשם "אנצאר 3", בלב הגב. 2,300 אנשים, צעירים ומבוגרים, מוחזקים בלב המדבר על סמך צו מינהלי, ללא משפט, ללא אשמה, ללא חקירה, והעיקר — אין להם כל מעמד משפטי. הם לא אסירים, הם לא אסירי מלחמה, הם סתם אנשים שאספו אותם מבתיהם ושיכנו אותם במקום הנורא הזה.

אני יכול להגיד בבטחה, שהמעמד של האנשים האלה דומה למעמדם של חטופים או של בני ערובה, המוחזקים על לא עוול בכפם. אומרים להם: אתם תישארו פה — ויש אנשים שמחזשים להם את חקופת ששת החודשים יותר מפעם אחת — עד שהאינתיפאדה תיגמר. למה דומה המצב הזה אם לא למצבם של בני ערובה, שמחזקים בהם עד שמישהו אחר יבצע את הדרישות?

לא מזמן, כאשר עשו זאת אנשים אחרים, קבוצות, יחידים, זה היה, כמובן, ראוי למחאה ולהתנגדות. אבל כאשר מדינה, צבא, שר ביטחון, ממשלה, כאשר הם עושים את הדברים האלה — זה עובר כל גבול. המדינה משווה את עצמה לחבורות של חוטפי אנשים על לא עוול בכפם.

אינני רוצה לפרט את התנאים במחנה, אבל ברצוני להביא דוגמה. חברי הכנסת, כאשר עורכים ספירה, מעמידים מול הנספחים שני טנקים וארכה אנשים עם נשק דרוך, המכוון כלפי האסירים. הם מוכרחים לשבת על האדמה, שפופי ראש וידיהם מאחור. אסור לאדם לעשות כל תנועה חשודה. אני שואל את האחראים שם: ומה יקרה, אם מישוהו היושב על החול, על האדמה — וסיפרו לי שיש שם נחשים ועקרבים — יעקץ עליידי עקרב והוא יהיה מוכרח לקפוץ בגלל הכאב?

השר י' הורביץ:
הוא העקרב.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
הוא עקרב? ואתה בן אדם שפוי? אתה משווה אדם כזה לעקרב? זו התרבות שלך, מר הורביץ?

היו"ר ח' גרוסמן:
אני מבקשת.

יהושע מצא (הליכוד):
איך אתה מדבר אל השר? תחבייש.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני מביא עובדות, ריכונו של עולם. ראיתי כמו עיני אנשים יושבים ונשק דרוך מופנה כלפיהם.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):
— — —

יהושע מצא (הליכוד):
אני מבקש, שימחקו מן הפרוטוקול את הביטוי שלו כלפי השר.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אתה אויב ושונא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לשר מותר להגיד על אדם שהוא עקרב?

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת, ארוני השר, אני מבקשת: לא "עקרב" ולא "לא שפוי". אני מבקשת למחוק את כל הדברים האלה, ולדבר בצורה מכובדת יותר.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אולי כדאי שבאותה הזדמנות תגיד אותו דבר גם לשר?

היו"ר ח' גרוסמן:
אולי אמרתי, אולי לא שמעת? יש לך שמיעה סלקטיבית.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני השתמשתי רווקא כלפי מר הורביץ בכיטוי הזה, כי חשבתי שהוא שפוי באמת ונמצא במקום הנכון.

היו"ר ח' גרוסמן:
אני מבקשת, די עם זה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
חברי הכנסת, היתה לי שיחה עם מנהל בית-המעצר. אני רציתי לשאול: אדם עומד ונשק דרוך מכוון אליי, אסור לו

היו"ר ח' גרוסמן:

לא נותנים לך לעבור? מה אפשר לעשות. כולם רצו ללחוץ לך את היד.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
— — — עושים עצמם ידידים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אל תעבור בשורה שלנו. תעבור בשורה של כהנא.

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אני מבקשת מכם לדבר לפי התור, לא כולם ביחד. תקבעו סדר. מי קודם ומי אחר-כך.

רשות הדיבור לחברת הכנסת מרים גלזר-תעסה, בבקשה.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמענו כאן שני נאומים על עוואד כאילו הוא היה צדיק הדרור ותמים בהליכותיו. אני רוצה לחשוף קצת את פרצופו האמיתי של עוואד, בלי לומר את כל הדברים האחרים שאי-אפשר לדבר עליהם בינתיים. אני מקווה שהדבר כולו ייחשף אי-פעם.

אני רוצה לבקש לפחות מחברי הליכוד לא לקרוא לאינתיפאדה "התעוררות" או "התקוממות". לפחות אנחנו צריכים לקרוא לאינתיפאדה "התפרעויות", ולא לתת גוון חיובי כביכול למה שהם עושים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — אלה פעולות של אספסוף.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

דיברו כאן על עקרים ועל נחשים וכו'. ממש רחמנים בני רחמנים, על מה שהם מרחמים. חבר הכנסת מיעארי, לך תראה את היערות השרופים. אז תראה מי באמת בן הארץ הזאת. ולמי אכפת מהאדמה של ארץ-ישראל, מי ששורף יער הוא אדם שלא אכפת לו מהאדמה ולא אכפת לו מהאדם. הוא פושע במלוא מובנה של המלה. פחדן עלוב הלוקח גפרור ומצית יער. אחס לא בני הארץ הזאת. אנחנו בני הארץ האמיתית, ואנחנו אדוני הארץ הזאת לעולם.

ועכשיו לעוואד. עוואד התמים והצדיק בדורותיו, ראש הממשלה חתם על צו גירושו ב-5 במאי 1988. אני כועסת על הממשלה שלי שלא גירשה אותו ב-6 במאי 1988. אבל אני לא אצביע אי-אמון בממשלה שלי.

לפי החוק מ-1952, רש הממשלה עשה כדת וכדין, ועוואד שהה בארץ ללא רשות מ-22 בנובמבר 1987. איזו מדינה המכבדת את חוקיה ואת עצמאותה היתה נותנת לאדם השוהה בגבולותיה ללא רשות שהות כזאת? — שום ארץ דמוקרטית. ואני מתפלאת על כך שארצות-הברית מעזה לפנות אלינו ולבקש להשאיר אותו בארץ-הזאת.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — — צריך להכריז עליה ישר מלחמה. מלחמה על ארצות-הברית.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מיעארי, בבקשה ממך.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — — אבל הם האדונים שך — — —

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

עוולה אחת היא, שהוא שהה בארץ ללא רשות ועבר על חוקי המדינה.

לזו. ושאלתי שאלת תם: אם הוא נעקץ על-ידי עקרב וקופץ, מה הן ההנחיות, איך אתם מתנהגים אתו? ותשמעו מה היתה התשובה — ואני מוכן לכל חקירה בעניין זה. הוא אמר לי: השתגעתי? איזה עקרב ירצה לגור במקום הזה? איזה עקרב ירצה לגור במקום הזה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כל הכבוד לחשובה הזאת.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת, אני מבקשת ממך. עוד לא קראתי אותך לסדר.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

אם זה קנה המידה, אם זאת המחשבה וזאת ההתנהגות עם אנשים שהם מטובי העם הפלשתיני המוחזקים שם, סופרים, אקדמאים, אנשי רוח ופועלים העובדים ומזיעים, אני חושב שאמות המידה האלה, אם כבר הגענו לכך ואם מגרשים את מובאק עוואד —

הרשע מצא (הליכוד):

בקרב אצלך.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — — ואם נוקטים פעולות כאלה, זה יוליך אותנו כנראה למקום שאי-אפשר לחזור ממנו.

היו"ר ח' גרוסמן:

אני באמת אקרא אותך לסדר בפעם הראשונה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אחרי הצרות שלו ושל חברו דראושה בכוריית, מה את רוצה שנגיד?

היו"ר ח' גרוסמן:

אני לא רוצה שתגידו כרגע זה דבר. כרגע זה — שום דבר.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

הרי אתם ממלא לא רוצים להבין, אתם לא רוצים לשמוע. אני יודע שאין לכם מה להגיד.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אתה איש-פיסט ברשיון.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

חנן מכוח ויותר כוח אין לכם מה להציע. והכות הזה יתקדם במפעיל הכוח כבוא העת. תודה רבה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חסיד אומות העולם, אש"ף, מובאק עוואד — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

— — — בארץ אחרת היו הורגים אותך. שק של עקרים היו שמים עליך — — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מיעארי, אני מבקשת ממך לשבת. אל תמשך את הגאוס שלך משם. חבר הכנסת מיעארי, אני מבקשת שתשב. חבר הכנסת מיעארי, אתה שומע שאני מדברת אליך? חבר הכנסת מיעארי, שמעת שאני קראתי לך?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

לא נותנים לי לעבור.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

תעבור מפה. מי רוצה אותך.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' גרוסמן:

אני לא יכולה להתגבר על הצעקות האלה. אני מבקשת, תנו לי רמקול יותר חזק כי אני לא יכולה להתגבר על הצעקות האלה. אתם בלי רמקול צעקים יותר חזק ממני עם רמקול.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

אנחנו מדינת חוק, ואנחנו נחיל אותו על כולם, ובוודאי על עוואד. מה עשה עוואד המסכן, הצבעו? מובארק עוואד גרם בפעילותו לפגיעה בביטחון המדינה ובסדר הציבורי. הוא הקים במזרח-ירושלים, בינואר 1985, "מרכז לחקר אי-אלימות". תמים מאוד — מרכז לחקר אי-אלימות. הכספים לפעילותו של גוף זה מגיעים מחוץ לארץ ממקורות של ארגוני טרור. מטרתו של המרכז היא לפתח, וכתוב כך במפורש, ביהודה, בשומרון ובעזה תנועה המונית — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת ל:לום):
אסור להכניס לארץ כספים מחוץ לארץ?

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מיעארי, אני אוציא אותך. פשוט אוציא אותך.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

אני לא אדבר כשאתה מפרע לי. הרי אתה יודע טוב יותר מכל אדם בעולם מה עשה עוואד.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מיעארי, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. יש כאן כמה חברי כנסת באותו סטטוס. בסופו של דבר, נישאר כאן בודדים.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

מטרתו של המרכז היא לפתח ביהודה, בשומרון ובעזה תנועה המונית של "התנגדות סבילה" — 9 — מאד יפה — אשר העורר מרי אזרחי ותאלץ את ישראל לסגת מאזורים אלה. עוואד גם תומך בפעילות המונית של אש"ף, וקיים מגעים עם מנהיגיו.

אני ממשיכה לצטט: עוואד יזם פעולות מחאה נגד השלטונות, ניסיון להתרים חוצרת ישראלית. לצערי הרב, גם היהודים הישראלים נופלים היום יד לזה.

היו"ר ח' גרוסמן:

את צריכה לסיים. שבע דקות.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

אני מבקשת, הפריעו לי.

פעילותו של עוואד כלטה במיוחד בחודשים האחרונים, והוא אחד מן התוהמים העיקריים להפרות הסדר ולמהומות ביהודה. בשומרון נכעזה. הוא עסק בהכנתם של כרית הסחה, שבהם נקראה האוכלוסייה לפעול נגד ישראל ותוכחותה בשטחים. הכרוזים כללו קריאות לפעילות אלימה נגד גורמים ישראליים ונגד גורמים פלשתינאים מתונים.

בכרוז מס' 15, מסוף חודש אפריל 1988, שעוואד השתתף בהכנתו, נכללו קריאות לביצוע פעילות אלימה ועוינת נגד המדינה. להנחית מכות מכאיבות על הישות הפאשיסטית — אלה הן ציטטות — קראה לסוחרים בירושלים להפך את צו השלטונות בעניין פתיחת חנויות ולא לשלם מסים; קראה להחרים תוצרת ישראלית "להגברת התפוררות הנדבך הכלכלי והחברתי של הישות הציונית"; קראה "להנחית מכות אכזריות

על העובדים במשטרה, בעיריות ובמועצות הממונות". תוך ציון שמות אנשים ואיומים עליהם: קריאה לקיים יום עימות עם כוחות הכיבוש ב-1 במאי ולהניף דגלי אש"ף; קריאה לפגוע בכוחות הכיבוש ובמשטחי הפעולה עמם בתאריכים 9 ו-10 במאי; וקריאה לשימוש באבנים ובקבוקי תבערה ל"שרפת כל האויבים, כי כל מכה כגוף האויב מקרבת אותנו. לניצחון הגדול".

היו"ר ח' גרוסמן:

אני מצטערת, את חייבת לסיים.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

ב-22 במרס 1988 השמיע עוואד נאום לפני סטודנטים ישראלים, ובו הוא חשף את עיקרי השקפותיו: "אש"ף רוצה את כל פלשתיין — ואני מסכים — — — פלשתיין בשבילי היא הגליל, עכו, אשדוד — הכול. זוהי פלשתיין בשבילי".

הוא מתרגם בעצם למעשה את מה שאמר המשורר שלכם, המתון: הגיע הזמן שתסתלקו, שחמותו היכן שחרצו, אבל לא בנינו. צאו מהיבשה, מהים, מהכול. כך כתב מחמוד דרוויש, הסופר הנאור שלכם.

לכן, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו נסיר מכס את המסכות ונחשוף את האמת שאתם מסתירים. מה שעשתה האינתיפאדה הוא טוב. מפני שהיא חשפה את הפרצוף האמיתי שלכם. תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר כהנא, ואחריו — לחבר הכנסת רפאל איתן.

מאיר כהנא (תנועת כך):

מוחמד, לאן אתה הולך?

היו"ר ח' גרוסמן:

סליחה, כך אתה רוצה לעלות לדוכן? אחר-כך תבוא בטענות על כך שאני מקפחת אותך.

מאיר כהנא (תנועת כך):

חס ושלום.

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, עוואד גורש מן הארץ. מלאך השלום יצא. מה יש להוסיף? צאתך לשלום, מלאך השלום, מלאך תחתון, נקווה שתהיה החלוץ, הראשון מבין המומים ערבים שיצטרפו אליך לחוץ-לארץ ויבנו את חייהם באושר, בשלווה, בניוירוק, בידן או בכל אחת מ-22 המדינות הערביות, כן תרבינה.

חברי הכנסת, לא בכדי השוו את המלאך הזה, מלאך השלום עוואד, לגנדי. שהרי גם ההודי גנדי היה אנטי-ציוני. אותו אדם, שעשו ממנו פרה קדושה, עגל זהב, גם הוא היה שונא הציונות. גם הוא לחם נגד מדינה יהודית. אבל זה הצד השווה היחיד בין גנדי לבין עוואד.

עוואד הוא שונא ישראל וגם שונא יהודים, ומתבטא בכל פורום, בכל הופעה, במונחים אנטי-ציוניים. לפני זמן קצר, בנאום כאן, בירושלים, קבע עוואד שבשביל מדינת ישראל כולה היא פלשתיין.

שעוואד הוא מלאך רשע — זה ברור; שהיהודים התומכים בו הם טיפשים, אווילים, סכלים ויותר מכך — גם זה ברור. מגיע לעוואד פרס נובל על שאינו מתפוצץ מצחוק למראה היהודים המטורפים השותים מממיו, הכורעים ומשתחווים לפני אדם שהוא אויב. שונא, רשע, ושואף להשמדתה של מדינת ישראל.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

רק המצוקה של עוואד מעניינת את חבר הכנסת שריד.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

הי"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו כבר בסוף הדיון. חבר הכנסת שריד, אני פונה אליך, ברגע זה נכנסת. אנחנו בסוף הדיון, אל תתחיל עכשיו הכול מחדש.

קריאות:

— — —

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת שריד, באמת אין כזה כל עניין. כל השעוריות, כל הסקנדלים, כל הצעקות כבר היו. אי-אפשר להתחיל עכשיו את הסקנדל מחדש.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

עומדים חברי כנסת על כמה זוויות ציגים את מובאק עוואד כצדיק הדור, ואותו מובאק עוואד מטיף לזריקת בקבוקי תבערה, ואיש מן הדוכרים כאן, חבר הכנסת שריד, לא הזכיר שמהבקבוקים האלה כבר נשרפו חיים נשים וילדים בארץ-ישראל. זוהי עובדה. משפחת מוזס, הילד טל והאם עפרה, זיכרונם לברכה, נשרפו מבקבוקי תבערה שאותו מובאק עוואד הטיף להשליך אותם על האויב הציוני. כאשר באים ומתארים פה תמונות ותיאורים, ראוי שתכריז כנסת, בכנסת ישראל, במדינת ישראל יתארו את הדברים כולם ויאמרו את הדברים כולם, ולא יעשו זאת בדרך כפי שזה נאמר כאן היום.

אני גם רוצה לומר לכל מערכת התעמולה שמנהלים היום

— — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

במשך שבעה חודשים כמה מאות הרגתם וכמה אלפי פצועים ישנם?

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תופיק טובי, אני קוראה אותך לסדר בפעם הראשונה. אם תמשיך, תהיה פעם שנייה ופעם שלישית.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

כוחות צה"ל ביהודה, בשומרון ובעזה מעולם לא השתמשו בכל אמצעי של כוח נגד מי שלא הפעיל נגדם כוח מעולם לא.

לסיום אני רוצה להגיד לכל אלה שמטיפים לנו היום מוסר, ולידידתנו ארצות-הברית: אילו תייר ישראל, למשל, היה אומר לכל מיני מיעוטים, למקסיקנים או לאינדיאנים המרגישים עצמם אולי מקופחים, שישתמשו באבנים, בבקבוקי מולוטוב, בהתנגדות אזרחית, באי-תשלום מסים — כל מה שמובאק עוואד אמר כאן — בתוך שעה הוא היה מגורש מארצות-הברית למדינת ישראל. זה המצב גם לגבי מובאק עוואד. לכן, איש אל יטיף לנו מוסר בעניין זה.

אני רוצה לבקש מהכנסת להסיר את הצעת האי-אמון ולבקש מהחברים, כאשר הם מציגים דברים, שינסו לפתוח להציג עובדות כהויות ולא תחתועי דמיון. תודה רבה.

הי"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעת האי-אמון לממשלה?

אך מן המר, העוואד הזה, עוד יצא מתוק. אתמול הצליחו המחזיונים והמתגווים כאן להכשיל ניסיון לקבוע כי הגירות חייבת להיות על-פי ההלכה, ובצביעות ובציניות קרקרו כל אלה, כי יהודי הוא כל אדם שמצהיר שהוא רוצה להיות יהודי. נו, והנה קם העוואד והצהיר שהוא יתגייס — על-ידי איזה רבני רפורמי, איש "שלום עכשיו", ר"צניק כזה, ואם ככה יהיה, סוף סוף יבינו אפילו אנשי המערך עד כמה צדקו רבני ישראל האמיתיים.

תנועת "כך" עומדת לפתוח בני-יורק בימים אלה משדר להגירה למען הערבים בישראל. אני כבר ביקשתי לשלוח מברק לעוואד, שהוא יעמוד בראש המשדר הזה. הרי האדם הזה הוא מומחה לגירוש. בעזרת השם, עוד נראה מאות אלפים כאלה, כמוחמד מיעארי, מחמד ותד, תופיק טובי, שישבו בשלום ובשלווה בני-יורק, ולא פה, במדינת היהודים.

הי"ר ח' גרוסמן:

רשות הדיבור לאתרון בדיון הזה, חבר הכנסת רפאל איתן.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אופן גירושו מהארץ של עוואד הוא אחד הביטויים לחולשת הממשלה ולחוסר האונים הכולט בכול. את עוואד צריכים היו לגרש בו ביום שפג תוקף האשרה שבאמצעותה הוא הורשה לשהות בישראל.

ממשלה המכבדת את חפקידה, המקפידה על סמכותה ושוויונה על חוקי המדינה — ממשלה כזו לא היתה מאפשרת כלל וכלל למסית כמוהו לדרוך על אדמתה.

סוף סוף עשתה הממשלה, בשארית אונה ולאחר שכבר נגרם נזק כבד לתרמיתה, את שהיתה צריכה לעשות מזמן.

אגב, גירושו של עוואד אינו עונש, אלא סופו של ניסיון עייף לקיים חוק וסדר.

הגירוש כעונש על פגיעה במדינה ובאזרחיה חייב להיות חלק בלתי נפרד מפעילות המערכת הביטחונית נגד המשתתפים במעשי חבלה והתפרצות.

הערה לחבר הכנסת מיעארי: עד היום לא ניסו הערבים דרך שאינה דרך הכוח, הם יקבלו, אם כן, כוח בתשובה, עד שיחפכחו. תודה.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה. אבקש מסגן השר רוני מילוא להשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להתייחס בכמה מלים לרברים שנאמרו כאן מפני שהרגשתי צורך לומר את דברי על רקע הדברים שהושמעו בדיון כאן.

אני מוכרח לומר, שהופתעתי מאוד — אף שיש פה חברים שקשה אולי שיפתיצו — הופתעתי לשמוע את הדברים שנאמרו על מובאק עוואד, האיש שצוטטה מפיו קריאה לשימוש באבנים, לשימוש בבקבוקי תבערה, לשרפת כל האויבים — וזה מצוטט מלה במלה מפיו. שרפת כל האויבים —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ושלום):

ברגע של מצוקה — — —

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

— — — כי כל מכה בגוף האויב מקרבת אותנו לניצחון הגדול.

ה צ ב ע

בעד ההצעה — 12
 נגד — 19
 הצעת סיעת הרשימה המתקדמת להביע אי-אמון לממשלה בשל גירוש מן הארץ של מובארק עוואד לא נתקבלה.

היור' ח' גרוסמן:
 הצעת האי-אמון לא נתקבלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
 שני מונים.

היור' ח' גרוסמן:
 אתה מבקש שני מונים? כאשר חבר נכנס מבקש, אני צריכה לקבוע שני מונים. בסדר, חבר הכנסת ויינשטיין הצעת — בוא תמנה. כל מי שיציע שני מונים — שיביא בחשבון שיש סכנה שהוא יהיה בין המונים. אני מבקשת מחבר הכנסת דר' צוקר למנות.

חברי הכנסת, מי בעד הצעת האי-אמון לממשלה? נא למנות.

ג. הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל הנאמנות של ערביי ישראל למדינה וכן התנהגות המשטרה בימים אלו

דר' קיס, כאשר כל כוונתכם היא, שהם יהיו החמור שעליו אתם רוכבים.

בשביל הערבים מדינה יהודית וחוק השכות למען יהודים וההמנון הלאומי "התקווה", עם נפש יהודי הומייה, והקריאה המתמדת מצד אבא אבן וכל שאר האבנים שאין להן הופסין על הצורך להיפטר מהשטחים כי אנו לא רוצים יותר מדי ערבים, בשבילם כל אלה אינם אלא שיכס בעיניהם וצנינים כצדיהם.

ערביי הארץ, ערביי המדינה, שונאים את המדינה היהודית ואת המעמד העליון של העם היהודי בתוכה. הערבים, ובמיוחד הדור הצעיר הערבי, שאנו, הסכלים והאווילים, יצרנו כדור משכיל ומשוחחרר מכל פחד מיהודים — חולמים, שואפים ומתאוים לחסל את מדינת היהודים.

עכשיו, מייד, התערור, התערור מנהיגים נרדמים, ממשלת העוף והקין, פרס ושמיד, עכשיו, מייד, תוכנית להוציא אותם מהארץ — זה ברצון זה בכוח — והעיקר שניפטר מהם, ושנכתיח לילדינו חיים במדינה יהודית ולא, חס ושלום, לילה ארוך, שחור וארוך, של "איטבח אל יהוד".

אין ולא יהיה דר' קיס אתם, כי אני לא מוכן להיות החמור, וגם הם לא. הפתרון היחיד — ההוצאה.

ומכאן לנושא כאוב ומכאיב. לפני שבוע ימים, כיום ר', כ"ג בסיוון, בעת עצרת עם של תנועת "כך" בחולון — כרשיון — התנפלו שוטרים ממשטרת חולון, לעיני עדים רבים, והרביצו מכות רצח לחייל צעיר בחופשה בשם שלום אלקובי. הם בוז למחאות של הקהל, ובתוך הניידת המשיכו להתעלל בצעיר והכו אותו עד זוכ דם, ובכן, שוב לפנינו סיפור של התנהגות פרוצה ואכזרית מצד שוטרי ישראל, סיפור המופיע כמעט כל יום, המכפיש את שמם של אלה שכביכול ממונים על החוק והסדר.

אך גרוע מזה: השוטרים לא היו מוכנים להזהרות, כפי שדרוש על-פי החוק. רק בקושי הצלחתי אני, כחבר הכנסת, לקבל מהם את הפרטים: רוסו סמי — 53828, והקצין סיטון דוד — 44921, והקצין שפריצר אברהם — 5025. והחמור מכולם — שוטר שבעקשנות סירב להזהרות אפילו בתחנה, והוא היה זה שהכה יותר מכל אלה, באכזריות, בברבריות, רק בתחנה הצלחתי סוף סוף לקבל את פרטיו, ואז הבנתי את פשר הניסיון שלו להתחמק. שמו שקור ג'מיל — 91130.

אין לי ספק, שאדם זה, מבני המיעוטים, הרכיץ לצעיר היהודי הזה מתנועת "כך" על רקע לאומני, אין לו מקום במשטרה. אני חובע העמדתו לדין וסילוקו מהמשטרה.

היור' ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל הנאמנות של ערביי ישראל למדינה וכן התנהגות המשטרה בימים אלו. חבר הכנסת מאיר כהנא, בבקשה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מרעילים אוחים בגליל וממשלת הברבורים נסה בפחד מהאמת המרה, מקרקרת על דר' קיס. היעזרות והשדות כוערים וממשלת פרס ושמיד "שרופה" על דר' קיס.

יהודים נוסעים בכבישי הארץ, נרגמים באבנים ונפגעים על-ידי קבוקי תבערה, נכורים בגחלתו של האויב מבפנים. וממשלת המכובלים בורחת מהאמת המרה, וצועדת למען דר' קיס.

יהודים בתוך ארצם, בתוך מדינתם, מדינה שקמה על תפילותיהם, חלומותיהם ודמעותיהם של אלף דורות יהודים, מפחדים לנסוע בלילה בכבישי הארץ, נוסעים סתור סתור, עוקפים את הכביש המסוכן, מעדיפים לנסוע דרך עקלתון מפני אימת האויב מבפנים.

אכן, כימי פרס ושמיד חדלו אורחות והולכי נתיבות ילכו אורחות עקלקלות. הממשלה העקומה מעקמת את האמת ולהגת על דר' קיס.

פחד ואימה אוחים את היהודים בארץ והם מפחדים לטייל כאן בירושלים, בעיר העתיקה, וחוששים להגיע דרך שערי-שכם לכותל להתפלל. הם נרתעים מלהגיע לקברי אבות בהר-הזיתים מפחד האויב מבפנים, ורועדים מפחד כאשר ילדיהם מאחרים להגיע הביתה.

והנכלים ולא-חכמים בורחים כמו משד מהאמת המרה ומבלבלים את המוח בדר' קיס.

דר' קיס בין יהודים לערבים בארץ? במדינה? חברי הכנסת, היש את נפשכם לדעת מה זה דר' קיס, כדי שתפסיקו לזלזל בערבים ולסכן את היהודים? דר' קיס הוא חמור ורוכב, ודאי שכולם רוצים דר' קיס. השאלה היא: בדר' קיס הזה בין חמור לרוכב, מי יהיה החמור ומי הרוכב?

הערבים יחבוקו בששון את הדר' קיס שבו הם דוכבים על החמור היהודי. אך שמאלנים ואנשי ליכוד ביחד, אנשי רוח, סופרים מבולבלים, הומניסטים וליברלים מטושטשים, מתחיונים ומתגזרים, מסוממים מהתרבות הזרה של הזרים — תפסיקו ללעוג לערבים ולזלזל בהם בדבריהם המגוחכים על

חוכרת ל"ב, ישיבה תמ"ז

— הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה: הצעת חוק לתיקון דיני בחירות (הוראת שעה) (מיהו בן שמונה-עשרה) —

היו"ר ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הצעת האי-אמון שהגיש חבר הכנסת כהנא?

ה צ ב ע

בעד הצעת סיעת תנועת "כך"

להביע אי-אמון בממשלה — מיעוט

נגד — רוב

הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון

לממשלה בשל הנאמנות למדינה של ערביי

ישראל וכן התנהגות המשטרה בימים אלו לא

נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

אתה מבקש שהכנסת תעמיד אותו לדין? תפנה אל המשטרה ותבקש להעמידו לדין. אינך יכול לבוא לכנסת ולבקש להעמיד משהו לדין. הכנסת לא יכולה להחליט על כך.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אני מציע אי-אמון בממשלה, משום שאני יודע שהמשטרה לא תעשה זאת, ולשר המשטרה לא אכפת כיוון שזה היה איש תנועת "כך". אני מציע אי-אמון בממשלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

יש מי שרוצה להשיב?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

ד. הצעת חוק לתיקון דיני בחירות (הוראת שעה) (מיהו בן שמונה-עשרה).

התשמ"ח — 1988*

(הצעת חבר הכנסת ר' איתן)

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעתו של חבר הכנסת רפאל איתן היא הצעה שיש בה היגיון רב, ויש בה גם משום שירות להליכים הדמוקרטיים במדינת ישראל.

בסך הכול יש היגיון בעובדה, שצעירים שיגיעו לגיל 18 במועד סמוך ככל האפשר לבחירות יקבלו את הזכות להצביע ולהשתתף בבחירות.

יש שתי נקודות שרציתי להדגיש בעניין זה. ראשית, אם יתקבל החוק היום, צריך לדאוג לכך שהליכי החקיקה יהיו מהירים ביותר אם אנחנו רוצים להעביר אותו. כמרכן צריך למצוא את המקור התקציבי — ועם רצון טוב מצד האוצר אפשר להגיע לכך — לשם כיסוי ההוצאות המיוחדות שייגרמו למשרד הפנים לצורך התהליך הזה.

הייתי רוצה להציע לחברי הוועדה, אם אכן תועבר הצעת החוק לוועדה, כפי שאציע לכנסת, לבדוק את האפשרות לוותר על שלב הגשת העררים לגבי כ-20,000 הבוחרים האמורים להיכלל במסגרת הזאת של בני ה-18.

עד היום הוגשו עררים מעטים מאוד על סך כל מספר הבוחרים, שהוא 2,950,000.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): יש לזה תקדים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

הבעיה של העררים היא בעיה של זמן. היה לזה תקדים בעבר. אם נלך לעררים, אנחנו זקוקים ל-70 יום לכל המהלך הזה. כלומר, תהליך החקיקה כולו לא יכול להימשך יותר מ-10 ימים כדי שישארו לנו 70 יום לצורך הפעולה עם העררים. ללא עררים יספיקו לנו שלושה-ארבעה שבועות כדי להתארגן לצורך העניין.

אני חושב שאין כאן שום בעיה, כי אם לגבי 2,950,000 מצביעים הוגשו בסך הכול 1,200 עררים, הרי לגבי 20,000 המספר הצפוי של הצעירים בני ה-18, יהיו בוודאי עררים בודדים בלבד, ולא תהיה פה שום פגיעה בהליך הדמוקרטי.

היו"ר ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים לסעיפים הבאים — הצעות לסדר-היום והצעות חוק.

לפנינו הצעת החוק תרס"ו, הצעת חוק לתיקון דיני בחירות (הוראת שעה) (מיהו בן שמונה-עשרה), התשמ"ח — 1988, מאת חבר הכנסת רפאל איתן. איפה סגן השר רוני מילוא?

דוד מגן (הליכוד):

לא חייבים להשיב.

היו"ר ח' גרוסמן:

הוא לא חייב להשיב, אבל רשום פה שהוא ישיב.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

גם לי יש הצעת חוק שהוא צריך להשיב עליה.

היו"ר ח' גרוסמן:

כן. גם לך. נכון.

חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת התיקון לדיני הבחירות, כפי שהיא מופיעה בהצעה שלי, נועדה להסדיר באורח קבוע את זכותם של צעירים להשתתף בבחירות לכנסת. מדובר בצעירים שימלאו להם 18 שנה לאחר המועד הקובע לגבי הבחירות לכנסת השתיים-עשרה, כלומר, לאחר 29 ביולי 1988.

עלול להיווצר מצב, שלחילולים שהתייצבו לשירות החל מחודש אוגוסט ועד למועד הבחירות, כ-1 בנובמבר, לא תהיה זכות הצבעה לכנסת. אין זה צורך ואין זה הוגן כלפי צעירים רבים, שיזכו להשתתף בבחירות רק כשימלאו להם 22 שנים — אם תחזיק הכנסת השתיים-עשרה מעמד ארבע שנים.

על הכנסת לתמוך בהצעת חוק זו, וכך למנוע בעתיד דיון מחודש כסוגיה זו לפני בחירות לרשויות המקומיות ולכנסת תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. בבקשה, סגן השר מילוא.

— הצעת חוק לחיקוק דיני בחירות (הוראת שעה) (מיהו בן שמונה-עשרה); הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (חיקון) (התפטרות עובדי מדינה וקציני צבא) —

ה צ כ ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק לחיקוק דיני בחירות (הוראת שעה) (מיהו בן שמונה-עשרה), התשמ"ח—1988, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:
הצעת החוק נתקבלה.

לכן אני רוצה להציע לכנסת לקבל את ההצעה של חבר הכנסת רפאל איתן ולהעביר אותה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט לטיפול מראש, כדי שאפשר יהיה להביא אותה בהקדם לקריאה ראשונה, שנייה ושלישית ולאשר אותה. תודה רבה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה. יש הצעות אחרות? לא. אני מעמידה את החוק להצבעה. מי בעד הצעת החוק לחיקוק דיני בחירות (הוראת שעה) (מיהו בן שמונה-עשרה), התשמ"ח—1988, בקריאה שרומית?

ה. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (חיקון)

(התפטרות עובדי מדינה וקציני צבא), התשמ"ח—1988*

(הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר)

השלילה שיש בהצעה היא, שיכול להיות מצב שאנשים ינצלו תפקידים ממלכתיים בתקופה המקוצרת לצורך עניינים הקשורים לקידום מטותיהם בבחירות.

נכון שזה יכול להיות — — —

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

זה יכול להיעשות גם לפני התקופה של 100 הימים.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

נכון שזה יכול להיעשות גם לפני 100 הימים, אבל הרציו, הרעיון, שעמד מאחורי הקביעה של 100 ימים בומנה היה — נטרול האפשרות של פקידים או אנשים בעמדות שררה אחרות או של אנשי צבא להשתמש בתפקידם לצרכים מפלגתיים לפני הבחירות.

למרות זאת אני רוצה להציע להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת ורדיגר לוועדה לדיון, כדי לבדוק אותה על כל היבטיה, ההיבטים החיוביים והשליליים. על סמך אותה בדיקה תוכל הוועדה לשקול האם לקבוע 45 ימים או מספר ימים שהוא בין 45 ובין 100 ימים, או כל הצעה אחרת, לאחר שתשמע אולי גם מומחים שיחוו את דעתם על-פי ניסיון העבר.

לאור זאת, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. יש הצעות אחרות? — אין. אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (חיקון) (התפטרות עובדי מדינה וקציני צבא), התשמ"ח—1988, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ כ ע

ההצעה להעביר הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (חיקון) (התפטרות עובדי מדינה וקציני צבא), התשמ"ח—1988, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

הוחלט להעביר הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם ורדיגר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים הצעת חוק תשל"ה, הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (חיקון) (התפטרות עובדי מדינה וקציני צבא), התשמ"ח—1988, מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר. חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לפני הכנסת הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (חיקון) (התפטרות עובדי מדינה וקציני צבא), התשמ"ח—1988.

אני מבקש לתקן את סעיף 56 לחוק. בסעיף זה בחוק הבחירות לכנסת, התשכ"ט—1969, בסופו, במקום "100 יום" יבוא "45 יום". למה הכוונה?

לפי חוק הבחירות לכנסת, עובדי מדינה בדרגות גבוהות וקציני צה"ל בשירות קבע, בכל דרגה שהיא, יכולים להיות מועמדים לכנסת רק אם התפטרו 100 יום לפני הבחירות. כרוך השם, גם עכשיו יש בית הזה לא מעט מי שהיו קציני צה"ל בכירים, גם רמטכ"לים, וגם פקידים בכירים שבחרו בדרך הפוליטית ופרשו מהשירות הממלכתי. עד היום היה צורך בהתפטרות 100 ימים לפני הבחירות. תקופה זו נראית ארוכה. לפי דעתנו די בכך אם מי שירצה, מאותו סוג אנשים, להציג את המועמדות שלו לכנסת, שיחפז סמוך יותר להגשת רשימת המועמדים.

לכן באתי להציע כי התקופה של 100 ימים לפני הבחירות תקוצר ל-45 ימים.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. סגן השר רוני מילוא ישיב על הצעת החוק.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת ורדיגר מבקש בהצעתו לתקן את סעיף 56 לחוק הבחירות לכנסת, והוא הסביר ליטב את הדברים לגבי עובדי מדינה וקציני צבא הרוצים לרוץ לכנסת. הוא מציע, שקצין צבא או עובד מדינה הרוצים לרוץ לכנסת יהיו חייבים להתפטר 45 יום לפני הבחירות במקום 100 ימים לפני הבחירות. כפי שקובע החוק.

אני חייב לומר, שבהצעה זו יש חיוב, אבל יש בה גם שלילה. חבר הכנסת ורדיגר הביא בעיקר את הצד החיובי.

ו. הצעת חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון — שיק שבוטל), התשמ"ח — 1988*
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הפירעון לא יהיה לו כיסוי, יבטל את השיק ובדרך זו ימנע את הכללתו במניין השיקים. נקבע בהגדרה ש"שיק שסורב" הוא שיק אשר הבנק סירב לפורעו מחמת שלא היתה יתרה "אף אם זו לא היתה הסיבה היחידה לסירוב".

אם כן, בקטע זה מיושמת הצעתם של חברי הכנסת והבנקים נוהגים לפי הוראות החוק והנחיות בנק ישראל לכלול במכסת השיקים הקובעת גם שיקים שהמושך הורה שלא לפורעם, כאשר אין להם כיסוי.

בעייתית יותר היא ההצעה לכלול במכסה זו שיקים שהמושך הורה שלא לפורעם כאשר בחשבונו מצויה יתרה מספקת כדי סכום השיק. יש לתת את הדעת על כך, שמי שמקבל שיק ולא דורש אמצעי תשלום אחר, כמו מזומן או תשלום בכרטיס חיוב, לוקח על עצמו סיכונים מסוימים הקשורים בצורת תשלום זו. אילו התקבלה הצעת חברי הכנסת בנושא זה, היתה התוצאה יכולה להיות בלתי רצויה, כמו בדוגמה הבאה: צרכן שמבטל שיקים מאוחרים, משום שלא קיבל כלל את המוצר, עלול להתחייב בסנקציות המוטלות לפי החוק משום ששיקים אלה ייכללו במניין השיקים ללא כיסוי.

בעיה נוספת עלולה להתעורר לגבי שיקים שנגנבו או אבדו. חברי הכנסת מסבירים, שהצעתם לא תחול על שיק שבוטל, ושהוכח לבנק שהוא אבד או נגנב, לפי ההנחיות של בנק ישראל, אם הודיע בעל החשבון על אובדן או על גנבה של טופסי שיקים ריקים והם מוצגים לפירעון, אין למנות אותם במניין השיקים שסורבו. לא נראה לי, אם כן, שניתן לקבוע תקנות נוספות על אלה, משום שלא הבנק הוא שצריך להכריע, אם השיק הספציפי אומנם אבד או נגנב או שמא ההוראה שלא לפורעו נובעת מסיבות אחרות.

לכן, גברתי היושבת־ראש, מהנימוקים שהושמעו כאן, אני סבור שלא ראוי להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת־ראש, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה רק להבהיר נקודה אחת לגבי שיק שאבד. בהצעת החוק נחננו את הדעת על העניין הזה. הרעיון הוא, שאדם שאיבד שיק ימסור במשטרה הודעה שהשיק אכן אבד, ובמקרה זה יבוטל השיק.

אני מדבר על אנשים שקנו בודון סחורה, שילמו בשיק דחוי לשלושה חודשים, ואחרי שקיבלו את הסחורה — למשל, טקסטיל — אחרי שגזרו, תפרו ומכרו, הם מודיעים על ביטול השיק, ומי שסיפק להם את הטקסטיל נמצא בצרה צוררה. אינני מבין את ההיגיון שבחתגנרות לעניין הזה.

גאולה כהן (התחיה):

יש אנשים המוסרים במשטרה הודעה כוזבת.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם מישוה הולך למשטרה ומשקר, אפשר לגלות זאת בקלות. כי האיש שקיבל את השיק ילך ויראה את השיק.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק תשכ"ד, הצעת חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון — שיק שבוטל), התשמ"ח — 1988, מאת חברי הכנסת דוד צוקר ומאיר שטרית. ינמק חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת־ראש, חברי הכנסת, למעשה, הצעת החוק באה לענות על בעיה קשה מאוד במשק הישראלי. בעיית ביטול שיקים, עשרות אלפי שיקים של אנשי עסקים חוזרים כגלל העובדה שאנשים שנתנו את השיקים מודיעים לבנקים על ביטולם. הבנק מקבל אוטומטית את הפקודה ומבטל את השיק. וכך מי שסיפק את הסחורה או את השירות אינו מקבל את התשלום. מה נותר בידו לעשות? הוא פונה לבית־משפט וכולל לרוץ אחרי מי שנתן את השיק שלוש שנים, ולעולם לא יקבל את התמורה. דבר זה ממוטט עסקים רבים.

מה שאנו מציעים בהצעת חוק זו הוא, שלא יהיה עוד מה שקרוי היום שיק מבטל, אם אדם נתן שיק, כמוהו ככסף מזומן. דהיינו, אם אדם נתן שיק לתאריך מסוים, הבנק אינו רשאי לבטל אותו. הוא יכול להחזיר את השיק, אם אין לו כיסוי, ובמקרה זה, אדם שיעשה זאת עשר פעמים, חשבונו יוגבל. אז תהיה אחריות לאנשים שנותנים שיקים, תהיה אחריות לאנשים שמשלמים בעד שירותים שהם מקבלים, ולא יימשך הבלגן הגדול, החוגג היום בשוק העסקים, של ביטול שיקים, הממוטט עסקים רבים.

אני אודה מאוד לחברי הכנסת אם יתמכו בהצעת חוק זו.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אדוני שר המשפטים, אתה מבקש להשיב?

שר המשפטים א' שריר:

כן.

היו"ר ח' גרוסמן:

בבקשה.

שר המשפטים א' שריר:

גברתי היושבת־ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת הנכבדים מציעים, ש"דינו של שיק שבוטל, ולא הוכח לבנק, בדרך שנקבעה בתקנות, שהשיק אבד או נגנב, יהיה כדין שיק שסורב מחמת העדר כיסוי". פירושו של דבר, ששיק כזה ייכלל במניין השיקים הקובע את הגבלתו של הלקוח לפעול בחשבון הבנק שלו.

לעניין זה קבע המחוקק בחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א — 1981, שחשבונו ובעליו יהיו מוגבלים מלמשך שיקים, אם במשך שלושה חודשים סורבו עשרה שיקים או יותר שנמשכו על אותו חשבון. במקרה שלקוח מוגבל בחשבון נוסף, או שהוגבל שנית תוך שנתיים, יוגבלו כל חשבונותיו ולא ייפתח לו חשבון במשך שנתיים.

הסדר זה נעשה בשנת 1981, גברתי היושבת־ראש, כדי לפעול נגד מושכי שיקים ללא כיסוי גם בדרך מינהלית, זאת נוסף על האמצעים האזרחיים והפלייליים שהיו קיימים. כדי למנוע את התופעה שמושך השיק, אשר מתברר לו שכיום

ההצעה להעביר את הצעת חוק שיקים
 ללא כיסוי (תיקון — שיק שבוטל).
 התשמ"ח — 1988, לדיון מוקדם בוועדה
 התקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

הוחלט להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה. אני
 מכינה, שהיא תועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מציע להעביר אותה לוועדת הכספים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
 לוועדת הכספים.

היו"ר ח' גרוסמן:

אם יש חילוקי דעות, תחליט ועדת הכנסת לאיזו ועדה
 להעביר את הצעת החוק.

מאיר שטרית (הליכוד):

אז אין בעיה, אז אפשר להודיע.

אני מבקש מחברי הכנסת לחמוך בהצעת החוק.

היו"ר ח' גרוסמן:

חודה רבה. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת —
 להעביר לוועדה את הצעת החוק של חברי הכנסת שטרית
 וצוקר; השנייה — להסיר אותה מסדר-היום של הכנסת.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — רוב

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ז. הצעת חוק לתיקון דיני עונשין (תיקון) (למות בכבוד), התשמ"ח — 1987*

(הצעת חברת הכנסת ש' אלוני)

אינני מציעה לבטל את העבירה. אינני מציעה להוסיף
 לחוק סעיף הקובע את הזכות להמתת חסד. אני מבקשת
 להוסיף, שכאשר מדובר בחולה טרמינלי, שעל דעתו ולפי
 בקשתו או לפי צוואתו, ועל דעת שני רופאים וקרוב משפחה
 מדרגה ראשונה — כיריעתם ועל דעתם — ניתנה לו אותה
 זריקה גואלת, ניתן לו אותו כדור גואל, לא חיברו אותו למכשיר
 או נמנעו מלתת לו החייאה מלאכותית נוספת — והימנעות
 מממן ההחייאה המלאכותית הנוספת הזאת היא בבחינת
 המחלל שיכולים לומר שיש בו משום גרימת מוות — אם
 נעשה הדבר לפי הנחיית החולה, תהיה זו הגנה טובה בפני
 בית-משפט על העבירה הזאת לפי החוק הפלילי.

זו הצעתי. אגב, הכעיה היא בעיה מוסרית, והיא בעיה
 קשה. לכן הכנסתי פה את כל הסייגים האמורים, ולכן גם לא
 הצעתי זאת כסעיף מיוחד של היתר, אלא בצורה של הגנה.
 מהספרות המתפרסמת בעולם אנחנו יודעים, שמדינות שונות
 — למשל, הולנד וחלק ממדינות ארצות-הברית — עוסקות
 היום בנושא הזה. בקליפורניה היתה עכשיו החלטה של לשכת
 עורכי-הדין, והם מכינים בעניין הזה חוק: לא חוק מהסוג שאני
 הגשתי, אלא חוק הרבה יותר פוזיטיבי ורחב. בהולנד קיימת
 האפשרות הזאת, בשיתוף המשפחה, בהרחה גדולה הרבה
 יותר.

אני ניגשת לעניין הזה בזהירות רבה. אני מבקשת לאפשר
 לוועדת החוקה, חוק ומשפט לדון בעניין, לבחון אותו ולמצוא
 את המוצא הזה.

לפני חודש נפטר אביה של חברתי. הוא סבל ייסורי שואל.
 היה רגע שבו כבר נרדם, ואז נתנו לו שוב את מכת הלב והחזירו
 אותו לחיים. הוא אמר לבתו: ישנתי כל כך טוב, למה העירו
 אותי לייסורים נוספים? נתנו לו עוד יומיים של ייסורים
 מיותרים. הרופאים ששוחחנו אתם אמרו: אלמלא עשינו זאת,
 היה זה מחדל, היתה זאת עבירה.

נדמה לי, שלנוכח הדברים שאנחנו מכירים היום —
 ובכלל זה, לעתים, שימוש בחולים לצורכי מחקר והארכת חיים

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אני עוברים להצעת החוק תקצ"ח, הצעת
 חוק לתיקון דיני עונשין (תיקון) (למות בכבוד).
 התשמ"ח — 1987, מאת חברת הכנסת שולמית אלוני. בבקשה,
 חברת הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גברתי הישבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, בימינו החולי,
 הרפואה והמוות אינם עוד עניין למגיה שחורה. אנחנו מכירים
 ורואים ויודעים, שיש מקרים רבים של מחלות טרמינליות,
 מחלות שהאדם לא יקום מהן. אמצעי הרפואה מאריכים באופן
 מלאכותי את חיי האדם וגורמים לו ייסורים והשפלה: ייסורי
 שואל — כאבים; והשפלה — מפני שאין הוא יכול למות
 בכבוד. וגם כשהוא כבר נרדם, מעירים אותו באמצעות שוק
 כזה או אחר, בעזרת תרופה כזאת או אחרת, כדי שייסוריו
 יימשכו — זה כביכול למען החיים. ומשום שהדברים ידועים,
 משום שאנשים המתבשרים על כך שחלו במחלה הנוראה הזאת
 יודעים מה צפוי להם, יש ביניהם רבים המאבדים את עצמם
 לדעת על-מנת שלא יגיעו לאותה השפלה.

נביא לדוגמה אדם, שהרופאים הודיעו לו שהוא חולה
 במחלה שלא יקום ממנה. למעשה הוא יכול עדיין להמשיך
 לחיות עם משפחתו ולהיטיב עם עצמו ועם הסביבה, אבל
 מאחר שהוא יודע על הסוף הנורא ועל הייסורים האפשריים,
 הוא לוקח את האקדח שהוא מחזיק ברשינו ורוצה לשים קץ
 לחייו. אתה בא ולוקח ממנו את האקדח הזה, והוא מבקש: אם
 כך, תבטיח לי, שכאחות שעה נוראה שלא אוכל לעשות עוד
 דבר, בשעה שלא אוכל עוד להושיע לעצמי ואשכב בייסורים
 ובחרפה כשהרופאים מאריכים את חיי, אז תדאג לכך שאוכל
 להירדם ולמות בכבוד.

היום אין אפשרות להבטיח זאת. אין אפשרות להבטיח
 זאת, מפני שחוק העונשין קובע, בסעיף 309, שכל מעשה או
 מחדל הגורם למוות, גם אם אין הוא הגורם הישיר וגם אם אין
 הוא הגורם היחיד לכך, אבל יש בכך משום עזרה — כל מעשה
 או מחדל כזה הוא בבחינת עבירה וגרימת מוות.

להצביע במספר כזה של חברי הכנסת. זה לא מכובד, זה לא רציני. נושא שהוא כל כך רציני, כל כך בנפשו של כל אחד ואחד, הרי כל אחד יכול למצוא את עצמו, חס וחלילה —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה יכול להיות נדון בוועדה.

שר המשפטים א' שריר:
אינני חושב שזה מכובד לא לכנסת ולא לנושא שבמספר כזה של חברים — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נעביר לוועדה. זה לא דיון היום.

שר המשפטים א' שריר:
אני מבקש שחברי כנסת במספר רב יותר ישתתפו בהצבעה, ואני מבקש לדחות את ההצבעה.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
השר לא יכול — — —

היו"ר ח' גרוסמן:
השר יכול לבקש שלא להשיב היום, ואז אין הצבעה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אבל הוא השיב.

היו"ר ח' גרוסמן:
אם השר משיב, הוא יכול בהסכמתך, גברתי חברת הכנסת, לדחות את ההצבעה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקשת להצביע.

שר המשפטים א' שריר:
אם כן, אני אצביע נגד, דבר שלא הייתי רוצה לעשותו — — —

היו"ר ח' גרוסמן:
יש תקנון, מה לעשות?

מי בעד העברת הצעת החוק לדיון בוועדה? מי נגד?

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון דיני עונשין (תיקון) (למות בכבוד), התשמ"ח—1987, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ח. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 8), שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה.

לצורכי מחקר — ראוי הנושא שיידון בוועדה ותינתן הדעת עליו.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים א' שריר:
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הסוגיה האנושית שהעלתה חברת הכנסת שולמית אלוני היא בעיה קשה מאין כמוה. אני גם תמה, אם יש אדם שיכול להחזיק בצורה החלטית ומוחלטת בעמדה כזאת או אחרת. מי יכול לשחק את תפקיד אלוהים? מי יכול לקחת לעצמו תפקיד של אלוהים? לבי לבי אם תעבור הצעה כזאת, אם יצטרך רופא לקבל את ההחלטה הזאת, או קרוב משפחה מדרגה ראשונה יצטרך לחתום חתימה שכזאת. זהו דבר חמור מאין כמוהו, וגם רבות מן המדינות מתלבטות בכך.

חברת הכנסת שולמית אלוני, אני מודע לנושא, וקיימתי במשרד המשפטים דיון בעניין זה לפני כמה חודשים. ביקשתי, זה נמצא בשלבי ביצוע. לקיים דיון ציבורי. אני סבור שאם יש מקום בכלל לקבל איזו התייחסות לנושא, מוטב שהציבור הרחב, יותר מאשר חברי הכנסת וועדת הכנסת, עם כל הכבוד ועם כל ההערכה — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש לי רק הערה אחת: התנאי הוא קיום רצונו של החולה עצמו. לשחק אלוהים מתבטא לא רק בלהרוג אלא גם בלהחיות.

שר המשפטים א' שריר:
שמעתי והקשבתי קשב רב לדבריך, חברת הכנסת אלוני, אבל רצונו של אדם, כשהוא במצב כזה, האם הוא רצון חופשי? כשאדם כבר נמצא במצב כזה, האם אפשר לדבר על רצון? איזה רצון יש לאדם כזה?

חשבתי שאם נקיים דיון ציבורי בהשתתפות גורמים מקצועיים שונים והציבור הרחב, אולי זה ייתן לנו איזה כיוון, איזו אינדיקציה, כדי שהכנסת תוכל לאחר מכן להרגיש נוח יותר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ועדת החוקה, חוק ומשפט תזמין גורמים שונים.

שר המשפטים א' שריר:
ועדת החוקה, חוק ומשפט תזמין גורמים שונים מהעולם הרפואי והאחר, אבל הייתי רוצה שהדיון יהיה נרחב יותר.

מכל מקום הייתי מציע, גברתי היושבת-ראש: מפני חשיבותו של הנושא, אינני חושב שיהיה זה נכון מצדנו

היו"ר ח' גרוסמן:
הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
כרשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

ט. הצעת חוקי־סוד: הכנסת (החלפת סעיף 24)

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים להצעת חוק תקס"ז: הצעת חוקי־סוד: הכנסת (החלפת סעיף 24) — של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת־ראש, לאחר שמליאת הכנסת אישרה את הצעת התיקון של סעיף 24 והוא אף נתקבל פה־אחד בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אני מציע כי התיקון הזה יועבר להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, כך שהכנסת חדון בו ככל מספר חברים, ואולם המניין החוקי לפתיחת כל דיון או לקבלת החלטה או לאישור הצעת חוק בקריאה ראשונה, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית יהיה 30 חברים, הדוגמה הטובה ביותר לכך — — —

היו"ר ח' גרוסמן:

רגע אחד, אני רוצה לראות מה אתה מציע, כי זה לא כל כך ברור לי.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע שיהיה קוורום של 30 חברי כנסת במליאה בעת פתיחת הדיון ובעת קבלת החלטה בהצעות חוק.

היו"ר ח' גרוסמן:

רגע אחד, אתה מציע שאנחנו נחליט בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, כשאתה מגיש עכשיו הצעת חוק?

דוד מגן (הליכוד):

לא, אני מציע שהמליאה תאשר ותעביר זאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ח' גרוסמן:

לקריאה ראשונה, זו קריאה טרומית, תסלח לי.

דוד מגן (הליכוד):

לא, גברתי היושבת־ראש, הקריאה הטרומית אושרה.

היו"ר ח' גרוסמן:

חוקי־סוד: הכנסת, בכחול כזה — אני לא רואה את זה כקריאה ראשונה.

דוד מגן (הליכוד):

זו קריאה ראשונה.

היו"ר ח' גרוסמן:

אין פה קריאה ראשונה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אני מציע שנאשר או בקריאה טרומית או בקריאה ראשונה, ואחר כך יהיה ביורר אם זאת היתה קריאה ראשונה או — — —

היו"ר ח' גרוסמן:

תסלח לי, לא, לא יכול להיות ביורר.

על החלפת הסעיף, שזו ההצעה שלך, על זה היתה קריאה ראשונה?

דוד מגן (הליכוד):

על זה היתה קריאה טרומית.

היו"ר ח' גרוסמן:

אם כן, למה זה כך?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): איפה זה מונח?

היו"ר ח' גרוסמן:

יש לנו רק ההצעה הטרומית, אין לנו הקריאה הראשונה. זה היה כבר בוועדה?

דוד מגן (הליכוד):

כן, זה מה שאני אומר.

היו"ר ח' גרוסמן:

באיזו ועדה?

דוד מגן (הליכוד):

בוועדת החוקה.

היו"ר ח' גרוסמן:

אם כן, זו טעות, אם כן, אין לנו מה לדון עכשיו. כשהוועדה תחזיר את זה למליאה — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): לא היתה הצבעה בוועדת החוקה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): ועדת החוקה לא הצביעה.

היו"ר ח' גרוסמן:

אם אתה טוען שיש פה טעות, שזה כבר עבר קריאה טרומית וזה עבר לוועדה והוועדה דנה, הוועדה היתה צריכה להחזיר למליאה את החוק לקריאה ראשונה. הוועדה טרם העבירה. כיוון שהוועדה טרם העבירה, אנחנו נחכה עד שהוועדה תעביר את החוק מהוועדה אל המליאה לקריאה ראשונה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת־ראש, הואיל ואני השתתפתי בדיונים בוועדה והואיל וכבר נעשה סיכום בוועדה בעניין הזה, אני מודיע לך במלוא האחריות, שהיה סיכום של הוועדה — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): היינו צריכים לקבל את החוק.

דוד מגן (הליכוד):

חברי הכנסת, אני מתפלא עליכם. זה שבמשרד המשפטים ובמדרשים הממשלתי יש בעיות טכניות, שנובעות מתיקון סעיף 39(א) לחוק יסודות התקציב, זה עניין שאני לא חושב שצריך להיות מעניינה של הכנסת.

היו"ר ח' גרוסמן:

תסלח לי, זה שיש שם קשיים, את זה אני יודעת, שמעת על אן־אלה דברים, אבל זה לא אומר שאנחנו יכולים להגיע הנה לקריאה ראשונה כשהטקסט איננו. אנחנו נדחה את זה לשבוע הבא, נברר האם החוכרת הכחולה הלכה לאיבוד, ואם היא אכן כבר מוכנה, ואז נביא זאת לקריאה ראשונה.

דוד מגן (הליכוד):

אם יורשה לי לפתוח להעיר לפרוטוקול: אני מבקש שהדין שנשיאות הכנסת החילה על ההצעה לקריאה ראשונה של

חוברת ל"ב, ישיבה תמ"ז, א' בתמוז התשמ"ח (15 ביוני 1988)
— הצעת חוק ייסוד: הכנסת (החלפת סעיף 24) —

חברת הכנסת עדנה סולודר, כגלל בעיות ביורוקרטיה במשרד המשפטים ובמדרגים הממשלתי, שאותו דין יחול גם בנושא הזה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. חברי הכנסת, הישיבה הבאה — כיום שני הבא. ישיבה זו נעולה.

היו"ר ח' גרוסמן:
יפה. יכול להיות שזה לא יהיה נחוץ.

הישיבה ננעלה בשעה 12:59.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות תמ"ד — תמ"ז

- א. בחירת המועמד לכהונת מבקר המדינה.
- ב. שאלות בעל-פה.
- ג. שאלות ותשובות.
- ד. סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו.
- ה. לימודי מדעים מדויקים בבתי-הספר — הצעות חברי הכנסת י' צבן וי' ארצי.
- ו. החלטה בדבר חיקון טעות בנוסח חוק התקציב לשנת הכספים 1988, התשמ"ח — 1988.
- ז. הצעת חוק חוזה הביטוח (תיקון מס' 2), התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 6), התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. הצעת חוק הרשויות המקומיות (סידורים לנכים), התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- י. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 34), התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. הצעת חוק הרשות למלחמה בסמים, התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח, התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יג. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 11) (קריאה ראשונה).
- יד. הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון מס' 2), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- טו. הצעת חוק לתיקון דיני הרכישה לצורכי ציבור (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- טז. הצעות לסדר-היום.
- יז. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם ותובעיהם (תיקון מס' 5), התשמ"ח — 1988 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יח. מאזן הגירה שלילי בגליל — הצעת חבר הכנסת א' נחמיאס.
- יט. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
- כ. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 15) (קריאה ראשונה).
- כא. סקירת שר החוץ על פעולות משרדו.
- כב. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7), התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 15), התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- כד. הצעת חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כה. הצעת חוק היטל על נסיעה לחרץ-לארץ (תיקון מס' 3), התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- כו. הצעת חוק חגורות בטיחות ברכב, התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- כז. הצעת חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות, התשמ"ז — 1986 (קריאה ראשונה).
- כח. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כט. הצעת חוק פנקס הנוחרים (הוראות שעה), התשמ"ז — 1985 (קריאה ראשונה).
- ל. הצעת חוק לתיקון פקודת זכינות החשמל, התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- לא. עידוד שירות קבע של קצינים זוטרים בצבא — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
- לב. הודעת ראש הממשלה בדבר הסדרים חדשים לניהול חיי התושבים בשטחים — הצעות חברי הכנסת ז' עטשי, ש' אלוני, א' גרנות, ב' כן-אליעזר, מ' איתן וג' כהן.
- לג. גאוס חוסיין ומשמעויותיו — הצעות חברי הכנסת אמ' לין, ר' כהן, י' צבן, מ' מעארי וי' נאמן.
- לד. הקמת מנזר הכרמליטים באושביץ — הצעות חברי הכנסת ד' שילנסקי וח' גרוסמן.
- לה. העלאת מחירי הדלק לתעשייה — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
- לו. הצהרת ישראל בעצרת האו"ם על הפסקת אש בלבנון ועל נסיגה הדרגתית מדרוס-לבנון — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
- לז. הפסקת זרם המים לעיר אום-אל-פחם — הצעת חבר הכנסת ח' טובי.
- לח. התבטאויות של הרב פרדס בעיתון "כותרת ראשית" — הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
- לט. שינויים באמנה בין הסוכנות היהודית לממשלת ישראל — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
- מ. לקראת כינוס הקונגרס הציוני — הסוכנות היהודית, עתידה ומטרותיה — הצעת חבר הכנסת מ' שטרית.
- מא. ועידת הפסגה הבין-ערכית בעמאן, תוצאותיה והשלכותיה — הצעות חברי הכנסת י' צבן וח' טובי.
- מב. עשור לכיבוש של אנואר סאדאת — הצעות חברי הכנסת א' ורדיגר, מ' איתן וי' נאמן.

- מג. הצעת כנסיית "סנט פאול" בירושלים — הצעת חבר הכנסת ת' טובי.
- מד. ביטול החוזה עם המרכז המורמוני — הצעת חבר הכנסת א"י שפירא.
- מה. האנטישמיות הגואה ברחבי תבל — הצעת חבר הכנסת ד' מגן.
- מו. הצורך בהקמת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא מגפת הסמים בישראל — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- מז. היחידה לפיקוח על שעות עבודה ומנוחה במשרד העבודה והרווחה — הצעת חבר הכנסת ש' בן שלמה.
- מח. דין וחשבון צה"ל על האירוע בכפר ביתא — הצעות חברי הכנסת ג' יצחק ור' כהן.
- מט. מערכת הבריאות — הצעות חברי הכנסת ר' כהן, ג' שפט, ד' דנינו, י' צבן, ת' זיארד, ש' בן-שלמה ומ' גלזר-תעסה.
- נ. הצעת חוק מניעת זיהום מי הים (מקורות יבשתיים), התשמ"ח — 1988.
- נא. הצעת סיעת חנונת "כך" להביע אי אמון לממשלה בשל הנאמנות למדינה של ערביי ישראל וכן התנהגות המשטרה בימים אלו.
- נב. הצעת סיעת הרשימה המתקדמת להביע אי אמון לממשלה בשל גירושו מן הארץ של מובארק עוואד.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות תמ"ו ותמ"ז

84. התגברות ההצתות כחלק מהתגברות הטרור נגד ישראל — הצעת חבר הכנסת מ' כהנא.
85. דרכי מניעת שרפות — הצעת חברת הכנסת ע' סולודר.
86. דרכים כדאיים-יהודים ביישוב יערה כצפון — הצעת חבר הכנסת ב' בן-אליעזר.
- 87-90. שביחת עובדי מדינה והמגזר הציבורי — הצעות חברי הכנסת ד' כהן, מ' וילנר, ג' כהן וש' בן-שלמה.

ג. הצעת חוק השבות (תיקון), התשמ"ז — 1987

(הצעת חבר הכנסת א' גרנות)

1. הוספת סעיף 24 בחוק השבות, התש"י — 1950¹ (להלן "החוק העיקרי"). אחרי סעיף 24 יבוא:
24. נוקשות סעיפים
- (1) אין לשנות סעיף 4ב וסעיף זה אלא ברוב של שמונים חברי כנסת.

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 159; תשי"ב, עמ' 146; תשי"ד, עמ' 174; תשכ"ה, עמ' 270; תשל"ה, עמ' 34.

דברי הסבר

- לגור החריגים המנויים בסעיף 2(ב) לחוק, יהיו השקפותיו, אמונותיו ואורח חייו אשר יהיו.
- עניין זה הוא מהותי ביותר לעם היהודי ולמדינת ישראל כמדינת היהודים, ואי אפשר שישונה על-ידי רוב מקרי או בכוח צירוף כוחות פוליטי רגעי. מטרות אלה בא השינוי המרצע להשיג.
- חוק השבות, אף שאינו חוק יסודי, הוא מחוקיה החשובים ביותר של מדינת ישראל, ויש לו אופי קונסטיטוציוני מובהק. ההגדרה הקיימת בחוק לגבי "יהודי" משמשת את המחוקק ואת בית-המשפט העליון לעניינים רבים ושונים. במתכונתה זו מונעת ההגדרה פירוד העם היהודי ופילוגו. היא מבטאת את זכותו של כל יהודי לעלות ארצה. אם אינו נופל

ד. הצעת חוק השבות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1987

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

2. תיקון סעיף 4א

- בסעיף 4א לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), אחרי "מוקנות גם לילד ולנכד של יהודי" יבוא: "וכן להורה של יהודי".

1. תיקון סעיף 1

- בסעיף 1 לחוק השבות תשי"י — 1950 (להלן — "החוק העיקרי"), בסופו יבוא: "ולקבל אזרחות ישראלית".

3. החלפת סעיף 34

במקום סעיף 34 לחוק העיקרייבוא:

34. "הגדרה

לעניין חוק זה, "יהודי" — מי שהוא יהודי על-פי

הכרתו ומצהיר על כך כתום לב וקשר את גורלו בגורל העם היהודי ואחד מהוריו הוא יהודי, לרבות הורים מאמצים, מי שרשום כשייך לקהילה יהודית, מי שרשום בארץ מוצאו במסמכים רשמיים כיהודי וכן מי שנתגייר על-ידי מרא דאתרא, והוא אינו בן דת אחרת".

דברי הסבר

לגיל 16, לחיות כיהודים ולהשתייך לעמנו, אף שרק הורה אחד שלהם יהודי ועמדה בפניהם הברירה לבחור בעם אחר ולהתכולל.

הוא הדין בדבר יהודי אתיופיה אשר עלייתם בעתה נדחתה בשל עניינים שבהלכה אף שגורלם המר וסבלם הנמשך מקורו ביהדותם.

למען הפולידריות היהודית, למען מימוש הרעיון הציוני הממלכתי שהביא להקמת המדינה ולחקיקת חוק השבות ב־1950, יש לחקן את החוק על-מנת למנוע צער וסבל, חרפה וניכור מבני עמנו החיים משני צידי של מסך הברזל ולעגן בחוק את רעיון השבות על בסיס הגדרת היהדות והשתייכות ליהדות בכל אחר ואתר שבו חיים יהודים כמושבים ממלכתיים ציוניים מודרניים. דבר זה נובע מאופיה הפולורליסטי של החברה היהודית ומערכיה של הציונות המדינית ההומניסטית.

אי לזאת נקבע כי כל הטוען כתום לב שהוא יהודי ואינו בן דת אחרת יכול לעלות לישראל.

ב־1970 שונה החוק וקיבל אופי דתי הלכתי, ובשל כך באו גזירות רבות על קהילות ויהודים הן בעולם היהודי החופשי והפולורליסטי והן בארצות המצוקה. התיקון המוצע בא למנוע אפליה בין יהודי ליהודי מטעמי גזע ודת.

התיקון לסעיף 34 בא לאפשר כואם לישראל של הורי בן זוגו של יהודי שעלה לכאן. כיום גם אם בן הזוג התגייר כהלכה ואף חזר בתשובה נמנע ממנו להביא לישראל את הוריו שנשארו בארץ מצוקה, מפני שהם, או אחד מהם, שנוחר בחיים, אינם יהודים. יש בכך פגיעה במצוות כיבוד אב ואם ובצדק האנושי.

בתיקון לסעיף 34: חוק השבות נחקק בכ' בתמוז תש"י 1950, יום הזיכרון לבנימין זאב הרצל, כחוק ציוני ממלכתי, הבא לכנס לארץ המולדת כל יהודי כאשר הוא חי בגולה ונחשב שם כיהודי והינו נתון לאפליה, לרדיפות ולאנטישמיות.

החוק בא להבטיח רפטריאציה לכלל יהודי העולם וחזרתם למולדת ולחיים של ריבונות ושחרור בני עמנו כיחידים וככלל מחיי מיעוט וסבל בארצות נכר.

החוק כפי שהוא היום חוסם את הדרך לגאולה מיהודים רבים ככל רחבי העולם מטעמי דת והלכה.

יש לזכור, כי לא רק המשמיד הנאצי לא הבחין בין יהודי אורתודוקסי לפי ההלכה לבין יהודי מכוח נישואי חערובת או מכוח שייכות לקהילה רפורמית או מתוך בחירה. גם בברית המועצות ובארצות שמעבר למסך הברזל חיים, רשומים וסובלים רבים אשר כבנים למשפחות מעורבות כחרו, בהגיעם

ה. הצעת חוק השבות (תיקון מס' 3), התשמ"ח — 1987

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 34

בסעיף 34 לחוק השבות, תש"י — 1950, אחרי "שנתגייר" יבוא "כהלכה".

דברי הסבר

זה "יהודי" — מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר והוא אינו בן דת אחרת; לא "שנתגייר כהלכה", אלא "שנתגייר" סתם. הואיל והמושג "גזיר" הוא מושג הלכתי, והדבר לא הוכרר בצורה חד-משמעית כחוק הקיים, באה הצעת התיקון להבהיר זאת באופן שיוכר רק גזיר כהלכה.

כיום ב' באדר ב' תש"ל, 10 במרס 1970 חוקקה הכנסת את "חוק השבות (תיקון מס' 2), תש"ל — 1970" (ס"ח תש"ל עמ' 4).

סעיף 34, המגדיר את המושג "יהודי", קובע: "לעניין חוק

1. הצעת חוק לתיקון פקודת העדות הדתיות (המרה) (רישום בפריט דת), התשמ"ז — 1987

(הצעת חבר הכנסת ש' בן-שלמה)

1. הוספת סעיף 1א

"הגדרות 1א. בפקודה זו, "ראש העדה הדתית":

- (1) כיהודים — הרכנים הראשיים בישראל;
- (2) כמסלמים ובדרוזים — נשיא בית-הדין הדתי לערעורים;

כפקודת העדות הדתיות (המרה) (להלן — החוק העיקרי)¹, אחרי סעיף 1 יבוא:

¹ תא"י, פרק קכ"ז, כך ב', עמ' (ע) 1269, (א) 1294; ע"ד 1588, 1947, תוס' א' עמ' (ע) 121, (א) 174.

הנמצא בישראל, אם היא שונה מדתו ביום לידתו, או שהיה חסר דת ביום לידתו — אלא על-פי תעודת אישור, כאמור בסעיף 2.

(ב) לענין סעיף קטן (א), אין נפקא מינה אם הרישום הוא רישום ראשון, או רישום אחר.

3. תחילת תוקף

תחילתו של חוק זה מיום קבלתו בכנסת.

(3) בנוצרים ובאחרים — נשיא בית-הדין הדתי לערעורים המוכר על-פי כל דין; ובאין בית-דין כזה — כהן הדת בעל המעמד הרם ביותר.

2. הוספת סעיף 2א

אחרי סעיף 2 לחוק העיקרי יבוא:

2א. רישום בפריט דת

(א) לא ייעשה רישום על-פי חוק, של דתו של אדם

דברי הסבר

כמורכב מוצע להרחיב את הפקודה לגבי כל רישום של שינוי דת על-פי חוק כלשהו. הפקודה תחול בכל מקרה שהמדובר הוא על רישום דתו של אדם שדתו שונה מדתו ביום לידתו או שביום לידתו היה חסר דת.

יש לציין שלנקבע בפקודה יש השפעה עקיפה גם על רישום לאום כמרשם האוכלוסין, מאחר שעל-פי הגדרת יהודי שבחוק השבות ניתן לרשום כיהודי רק מי שאינו בן דת אחרת, וכל עוד אין רישום "יהודי" בפריט הדת יעוכב גם הרישום "יהודי" בפריט הלאום.

ענייני המרת דת ועדה דתית מוסדרים בארץ על-ידי פקודת העדות הדתיות (המרה) משנת 1927. לאחר שלאחרונה נתעוררו ספקות משפטיים על-אודות תוקפם של כמה מהסדרים הקבועים בפקודה ביחס לדתות שונות שאינן עדה דתית מאורגנת — מוצע בזה להבהיר את הדברים באמצעות חקיקה.

מוצע להוסיף על הפקודה הגדרות שיבהירו את תחולתה לגבי כל בני הדתות בארץ והגדרה ברורה שתציין מיהו ראש העדה הדתית לגבי כל אחת מהדתות.

ז. הצעת חוק קיצור מאסר, התשמ"ח — 1987

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

חוות דעתה של ועדה מייעצת שמניה, כי בנסיבות העניין ראוי לקצר את המאסר; לענין זה — "נסיבות העניין" — לרבות אופיו של האדם, המניע לעבירתו, עברו, גילו, תנאי ביתו, בריאותו הגופנית ומצבו השכלי, התנהגותו במאסר וסיכויי שיקומו;

"עבירה פוסלת" — עבירה שעונשה, ביום תחילת חוק זה, מאסר עולם או מאסר עשר שנים או יותר, ונתקיים בה אחד מאלה:

(1) היא נעברה לשם בצע כסף;

(2) נגרמה בה חבלה לקטין שלא מלאו לו 12 שנים או לשיש שמלאו לו 65 שנים;

(3) עבר אותה אדם שכבר נדון לפני כן למאסר לחקופה העולה על 90 ימים.

(ג) לא תקוצר לפי חוק זה תקופת מאסר שהוטלה בשל עבירה לפי אחד מאלה:

(1) חוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התשי"ז—1950¹;

(2) חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, התשי"ז—1950²;

(3) תקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945³;

(4) חוק מניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), התשי"ד—1945⁴;

1. יום קובע

לקראת מלאות ארבעים שנה למדינת ישראל, ביום ה' באייר התשמ"ח, תקוצר לפי חוק זה תקופת המאסר של אסירים ביום ט"ו בשבט התשמ"ח (3 בפברואר 1988) (להלן — היום הקובע); לענין זה, "אסיר" — מי שבית-משפט בישראל דן אותו למאסר, וביום הקובע טרם השלים את תקופת המאסר.

2. קיצור

אסיר ישוחרר ממאסר משהשלים את מחצית תקופת המאסר שהוטלה עליו או ארבעים ושמונה חדשי מאסר, לפי הפחות.

3. סייגים

(א) לא תקוצר לפי חוק זה תקופת מאסר של אדם אשר שר המשפטים קבע, לפי תעודה מאת רשות ביטחון, שיהיה בכך משום סיכון לביטחון המדינה, או, לפי תעודה מאת מנהל שירותי בריאות הנפש במשרד הבריאות, שיהיה בכך סיכון לשלום הציבור; לענין זה, "רשות ביטחון" —

(1) אגף המודיעין במטה הכללי של צבא-ההגנה לישראל;

(2) שירות הביטחון הכללי.

(ב) לא תקוצר לפי חוק זה תקופת מאסר שהוטלה בשל עבירה פוסלת אלא אם ראה שר המשפטים, לפי

¹ ס"ח התשי"ז, עמ' 137.

² ס"ח התשי"ז, עמ' 281.

³ ע"ר 1945, חוט' 2, עמ' 855.

⁴ ס"ח התשי"ד, עמ' 160.

(ג) 414 עד 428, 430 עד 438 או 440 — כשהעבירה או העבירות שצורפו בכתב אישום אחד נוגעות לנושא או לנושאים ששוריים הכולל עולה על 125,000 שקלים חדשים;

(8) סעיפים 13 עד 25 לפקודת הסמים המסוכנים (נוסח חדש), התשל"ג — 1973.⁸

4. ביצוע ותקנות

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

(5) סעיפים 94 או 102 רישא לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ז — 1955;⁵

(6) סעיף 46(ב) לחוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ו — 1986;⁶

(7) אחד הסעיפים האלה של חוק העונשין, התשל"ז — 1977;⁷

(א) 91 עד 116, 121, 122, 199 עד 207, 391 עד 393;

(ב) 405 עד 410 — שעבר אדם שכבר הורשע בשל עבירה לפיהם או לפי סעיפים 383 עד 393 או 402 עד 404;

⁵ ס"ח התשט"ז, עמ' 171.
⁶ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.
⁷ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.
⁸ דמ"ח, נ"ח 27, עמ' 526.

ח. הצעת חוק בחירות לגופים ציבוריים (תיקון), התשמ"ח — 1988

(הצעת חבר הכנסת י' שמאי)

ב. אין לשנות את פנקס הבוחרים

אין להכניס שינוי בפנקס הבוחרים חוץ שנת הפנקס שבשכילה הוא הוכן.

ג. הכנת רשימת בוחרים

לשם הכנת פנקס הבוחרים תוכן רשימה שתכלול את כל חברי הארגון שיום הולדתם ה-18 חל לא יאוחר מיום ט"ו באב שלאחר היום הקובע, ושבוים ה-61 שלפני היום הקובע שילם דמי חבר לארגון או דמי טיפול מקצועי ארגוני לטובת הארגון היציג, כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז — 1957.

ד. פרטי הרשימה

רשימת בוחרים תפרט את שם המשפחה של כל חבר ארגון. שמו הפרטי, שם אביו או אמו, שנת לידתו, מענו ומספר זהותו במרשם האוכלוסין; באין לחבר הארגון שם משפחה, יפורט גם שם אבי אביו, והכול לפי הרשום במרשם האוכלוסין ביום ה-61 שלפני היום הקובע.

ה. סדר השמות ברשימה

ברשימת בוחרים יהיו שמות הבוחרים ערוכים זה מתחת לזה לפי סדר האל"ף-בית של שמות המשפחה ומסומנים במספרים סידוריים; בוחר שאין לו שם משפחה יירשם לפי סדר האל"ף-בית של שמו הפרטי.

ו. הודעה לבוחר

מי שעד היום הקובע נעשה זכאי להיכלל בפנקס הבוחרים לפי האמור בסעיף ג, ישלח לו המזכיר הכללי של ארגון העובדים הודעה על כך בדואר או בדרך אחרת שנקבעה בתקנון.

ז. מועד ההודעה ותוכנה

(א) הודעות לפי סעיף ז יישלחו בכל שנה בתוך 45 ימים מהיום הקובע, ובהן יצוינו:

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק בחירות לגופים ציבוריים התשי"ד — 1954 (להלן החוק העיקרי) —

(א) בהגדרת "תקנון", בסופה יבוא: "והכול בכפוף לחוק זה";

(ב) במקום הגדרת "בוחר" יבוא: "בוחר" — מי שזכאי לפי התקנון או לפי חוק זה להצביע בבחירות.

(ג) בהגדרת "פנקס בוחרים" יבוא בסופה "וכתוכו" חיהם".

2. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק העיקרי —

(א) בסעיף קטן (ד), במקום המלים "סעיפים 5" יבוא: סעיפים 5 עד 5ד; ובמקום המלים "ו-7" יבוא: "ר-7 עד דא";

(ב) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) לארגון עובדים המונה למעלה ממיליון חברים יהיה זכאי להצביע בוחר ומי שמשלם דמי טיפול מקצועי ארגוני לטובת הארגון היציג כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים התשי"ז — 1957 (להלן: "חבר ארגון")."

3. הוספת סעיפים 5א עד 5ט

אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא:

"5א פנקס בוחרים שנה

לכל שנה פלוגית המתחילה ביום ט"ו באב והמסתיימת ביום י"ד באב של השנה שלאחריה (להלן: "שנת הפנקס") יוכן פנקס בוחרים שיכלול כל אדם שביום א' בניסן שלפני שנת הפנקס (להלן: "היום קובע") היה חבר ארגון ויום-הולדתו ה-18 חל לא יאוחר מיום תחילתה של אותה שנת פנקס.

המבקש לתקן פרטים בלתי נכונים או לכלול או להוציא את שמו את שם זולתו כאמור לעיל בסעיף ט.

י"ד. ראיות

חובת ההוכחה לטענותיו — על המערער: כל רשות של ארגון העובדים, של המדינה או רשות מקומית חייבת לתת ללא אגרה כל תעודה וכל אישור הדרושים לצורך ערעור כזה.

ט"ו. הרכב בית-המשפט ופסק-הדין

בית-המשפט המחוזי ידון בערעור בשופט אחד; פסק-דינו יהיה סופי ואין לערער עליו; פסק-הדין יינתן ויימסר למזכיר הכללי של ארגון העובדים עד היום ה-113 שאחרי היום הקובע.

4. החלטת סעיף 6

במקום סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:

6" (א) זיהוי הבוחר

בוחר יזהה את עצמו בשעת ההצבעה על-ידי תעודת זהות שניתנה לו על-פי פקודת מרשם התושבים. התש"ט—1949, ועל-ידי כל תעודה נוספת, כפי הקבוע בתקנון, על-מנת שישמשו לו אמצעי זיהוי בין להצבעה בלבד ובין למטרות נוספות.

(ב) בתעודת זהות שכירי הבוחר תוטבע לאחר ההצבעה חותמת המעידה שהצביע בבחירות, ושמו יימחק מרשימת הבוחרים.

5. הוספת סעיפים 7א עד 7ז

אחרי סעיף 7 לחוק העיקרי יבוא:

7א. ועדת הבחירות

(א) לביצוע הבחירות של ארגון עובדים תוקם ועדת בחירות מרכזית בתוך 60 ימים מיום כניסת חוק זה לתוקף (להלן: "הוועדה המרכזית").

(ב) בכל אזור בחירות תוקם ועדת בחירות (להלן: "ועדת בחירות אזורית") ובכל אזור קלפי — ועדת קלפי; ועדות אלו יפעלו בכפוף לחוק זה ולפי ההוראות שנקבעו בתקנון.

7ב. ועדת הבחירות המרכזית והרכבה

(א) חברי הוועדה המרכזית יהיו נציגי הסיעות בוועד הפועל של ארגון העובדים.

(ב) המקומות בוועדה המרכזית יחלקו כך:

(1) לכל ארבעה חברים בוועד הפועל של ארגון העובדים יהיה מקום אחד.

(2) כל סיעה שלא הגיעה לייצוג לפי סעיף קטן (1) יהיה לה בוועדה המרכזית חבר אחד.

(ג) לכל חבר הוועדה המרכזית יהיה ממלא-מקום קבוע.

(ד) כל סיעה תגיש למזכיר הכללי של ארגון העובדים, בתוך 50 יום מיום כניסת חוק זה לתוקף, רשימה של נציגיה בוועדה המרכזית ושל ממלאי-מקומם, על שמות משפחותיהם, שמותיהם הפרטיים ומענם.

(1) שם משפחתו של חבר הארגון, שמו הפרטי, מענו ומספר זדהות במרשם האוכלוסין.

(2) עובדת היותו רשום ברשימת בוחרים, מספר אזור הקלפי והיישוב שבו נמצא אותו אזור קלפי.

(ב) בשנה שבה נערכות בחירות תישלח למי ששמו נכלל בפנקס הבוחרים, לא יאוחר מ-21 ימים לפני יום הבחירות, הודעה כאמור בסעיף קטן (א), הכוללת את המען המפורט של הקלפי ששמו נכלל ברשימת הבוחרים הרשאים להצביע בה.

5ח. הצגת הרשימות

(א) בכל שנה, מהיום ה-45 עד היום ה-55 אחרי היום הקובע, יציג המזכיר הכללי של ארגון העובדים את רשימת הבוחרים לשנת הפנקס הקרובה, למען יוכל כל דורש לעיין בהן; ההצגה תיעשה בהתחשב עם הורישות הדתיות לשמירת ימי המנוחה.

(ב) בכל שנה, ביום ה-50 שלאחר היום הקובע, ימסור המזכיר הכללי של ארגון העובדים את רשימת הבוחרים לכל סיעה המשתתפת בבחירות.

5ט. מקומות ההצגה ושעותיה

לא יאוחר מהיום ה-37 שאחרי היום הקובע, תקבע הוועדה המרכזית לפי סעיף 7א את מקומות ההצגה ושעות ההצגה בכל אחד מהם על-פי הצעת המזכיר הכללי של ארגון העובדים, שתוגש לוועדה המרכזית לא יאוחר מהיום ה-7 אחרי היום הקובע.

5י. בקשות ועררים

עד היום ה-65 אחרי היום הקובע רשאי כל חבר ארגון להגיש למזכיר הכללי של ארגון העובדים —

(1) בקשה בכתב לתקן פרטים המתייחסים אליו, שנרשמו ברשימת הבוחרים באופן לא נכון;

(2) ערר מנומק בכתב על שהוא לא נרשם בפנקס, או על שהוא או זולתו נרשם בפנקס שלא כדין.

5יא. הכרעת בקשות ועררים

המזכיר הכללי של ארגון עובדים יכריע בבקשות ובעררים שהוגשו כאמור וידוע את החלטתו בכתב למבקש או לעורר — ואם הבקשה או הערר נגעו לזולת, גם לו — עד היום ה-89 אחרי היום הקובע.

5יב. ערעור

מי שהגיש בקשה או ערר — ואם הבקשה או הערר נגעו לזולתו, גם הזולת — רשאי, עד היום ה-99 אחרי היום הקובע, לערער לפני בית-משפט מחוזי על החלטת המזכיר הכללי של ארגון העובדים או על שלא קיבל הודעה על החלטת המזכיר הכללי של ארגון העובדים, וכל חבר הוועדה המרכזית לפי סעיף 7א רשאי לערער כאמור על החלטת המזכיר הכללי של ארגון עובדים, להוסיף שם של בוחר לרשימת בוחרים כתוצאה מבקשות לפי סעיפים (1) ו-(2).

5יג. שיפוט מקומי לערעורים

הערעור יוגש לבית-המשפט המחוזי שבאזור שיפוטו נמצא אזור הקלפי אשר ברשימת הבוחרים שלו — ביקש

7. ועדת הבחירות המרכזית — יושב־ראש וסגנים

(א) יושב־ראש הוועדה המרכזית יהיה אחד מנשיאי או סגני נשיא בתי־המשפט המחוזיים. שייבחר לכך על־ידי שופטי בתי־המשפט העליון, ויהא נוסף על חברי הוועדה לפי סעיף 35. בחירתו תהיה על־פי בקשת המזכיר הכללי של ארגון העובדים, ולא יאוחר מהיום ה־60 מיום כניסת חוק זה לתוקף.

(ב) נפטר יושב־ראש הוועדה המרכזית, התפטר או קבע נשיא בתי־המשפט העליון שנבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו, יבחרו שופטי בתי־המשפט העליון נשיא או סגן נשיא אחר של בתי־משפט מחוזי לכהן כיושב־ראש הוועדה.

(ג) בעת בחירת יושב־ראש הוועדה המרכזית ייבחר אחד מנשיאי או סגני נשיא בתי־המשפט המחוזיים על־ידי שופטי בתי־המשפט העליון כממלא־מקומו של היושב־ראש, הוא יכהן זמנית אם נפטר היושב־ראש, התפטר או נשיא בתי־המשפט העליון קבע שנבצר מהיושב־ראש למלא תפקידו.

(ד) חדל יושב־ראש הוועדה המרכזית או ממלא־מקומו להיות נשיא או סגן נשיא של בתי־משפט מחוזי, רשאי נשיא בתי־המשפט העליון להאריך את תקופת כהונתו עד גמר כהונתה של הוועדה. באותה תקופה יחולו עליו הוראות סעיף 16 לחוק בתי־המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד—1984.

(ה) נשיא בתי־המשפט העליון יודיע למזכיר הכללי של ארגון העובדים על תוצאות הבחירות ועל החלטותיו לפי סעיף זה.

(ו) ליושב־ראש הוועדה המרכזית יהיו סגנים שייבחרו על־ידי הוועדה המרכזית מבין חבריה. מספר הסגנים יהיה ארבעה, ארבעת הסגנים יהיו מארבעת הסיעות הגדולות בארגון העובדים.

7ד. ועדת הבחירות המרכזית זימון ישיבה

המזכיר הכללי של ארגון עובדים יזמן את הוועדה המרכזית לישיבתה הראשונה, שתתקיים לא יאוחר מהיום ה־15 שלאחר מסירת ההודעה בוועד הפועל של ארגון העובדים על הרכבה של הוועדה.

7ה. ועדות בחירות אזוריות — הרכבן

(א) הוועדות האזוריות יתמנו על־ידי הוועדה המרכזית לא יאוחר מהיום ה־38 שלפני יום הבחירות.

(ב) מספר חבריה של כל ועדה אזורית והרכבה הסיעתי יהיו כשל הוועדה המרכזית.

(ג) לחברים של ועדה אזורית יהיו ממלאי־מקום שיתמנו על־ידי הוועדה המרכזית בזמן מינוי הוועדה האזורית. מספרם והרכבם הסיעתי של ממלאי־המקום יהיו כשל אותה ועדה אזורית.

(ד) המועמדים לוועדה אזורית וממלאי־מקומם יוצעו לוועדה המרכזית על־ידי באי־כוח הסיעות או ממלאי־מקומם כאמור בסעיף 7א.

7ו. ועדות בחירות אזוריות — יושב־ראש וסגנים

(א) יושב־ראש של כל ועדה אזורית יהיה שופט

בית־משפט מחוזי, שיתמנה לאותה ועדה על־ידי נשיא בתי־המשפט העליון ויהא נוסף על חברי הוועדה לפי סעיף 35: מינוים של יושב־ראש הוועדות האזוריות יהיה על־פי בקשת יושב־ראש הוועדה המרכזית ולא יאוחר מהיום ה־38 שלפני יום הבחירות.

(ב) הוועדה המרכזית תמנה לכל ועדה אזורית, מבין חברי אותה ועדה אזורית, שלושה סגני יושב־ראש.

7ז. ועדות קלפי

(א) הועדה המרכזית תקבע בכל שנה את מספר חבריה של כל אחת מוועדות הקלפי ואת הרכבה הסיעתי מבין הסיעות המיוצגות בוועדה המרכזית, וכן תקבע את הסיעות שמהן יהיו היושב־ראש של ועדת הקלפי וסגן היושב־ראש, ובלבד שבכל ועדת קלפי יהיו מיוצגות לפחות שלוש הסיעות הגדולות בארגון.

(ב) הוועדה המרכזית תמסור ככתב פירוט של החלטותיה האמורות בסעיף קטן (א) —

(1) לכל סיעה — לגבי כל ועדות הקלפי;

(2) לכל ועדה אזורית — לגבי ועדות הקלפי שבתחומה;

(3) לכל מזכיר של ועדת קלפי — לגבי ועדת הקלפי שבה הוא מכהן.

(ג) בהתאם להחלטות הוועדה המרכזית האמורות בסעיף קטן (א) ימנו הוועדות האזוריות את יושב־ראש ועדות הקלפי וסגניהם לא יאוחר מהיום ה־20 שלפני יום הבחירות.

(ד) נקבע מספר חבריה והרכבה הסיעתי של ועדת קלפי כאמור בסעיף קטן (א) וסיעה לא הודיעה לוועדה אזורית את שמות נציגיה המכהנים כיושב־ראש ועדת קלפי וסגניהם חוק תקופה שקבעה הוועדה האזורית או לפני היום ה־23 שלפני יום הבחירות, הכול לפי המוקדם, תורכב ועדת הקלפי כלי נציגי אותה סיעה.

(ה) בהתאם להחלטות הוועדה המרכזית האמורות בסעיף קטן (א), תמנה כל סיעה את חבריה בוועדות הקלפי, ורשאית היא למנות ממלאי מקום קבועים לכל חבר.

(ו) כל סיעה רשאית, בכל עת, בדרך שנקבעה בתקנות, להחליף את נציגה בוועדת הקלפי ואת ממלאי מקומו.

(ז) מי שביום הבחירות הוא בן שש־עשרה ומעלה כשיר להיות חבר ועדת קלפי.

7ח. חילופי גברי בוועדה המרכזית ובוועדה אזורית

כל סיעה רשאית להחליף את נציגיה בוועדה המרכזית ובוועדה אזורית ואת ממלאי מקומם על־ידי מתן הודעה של בא כוחה ליושב־ראש הוועדה המרכזית ולמזכיר הכללי של ארגון העובדים ובהחלפת נציג בוועדה אזורית — גם ליושב־ראש אותה ועדה.

ט. הודעה על הרכב הוועדה המרכזית והוועדות האזוריות

(א) הודעה על הרכבה של הוועדה המרכזית תינתן בוועד הפועל של ארגון העובדים על-ידי המזכיר הכללי של ארגון העובדים. תוך 14 יום מיום הקמת הוועדה המרכזית.

(ב) הודעה על הרכבן של הוועדות האזוריות תפורסם על-ידי הוועדה המרכזית במקום ובצורה שתקבע הוועדה המרכזית.

ד. מניין, רוב וכו' בוועדות הבחירות

(א) המניין החוקי בישיבה של הוועדה המרכזית ושל ועדה אזורית יהיה שליש מחברי הוועדה, ובהם היושב-ראש או סגן היושב-ראש, וכלבד שכל חברי הוועדה הזמנו לישיבה לפחות 24 שעות מראש; המניין החוקי בישיבת ועדת הקלפי יהיה מחצית חברי הוועדה, ובהם היושב-ראש או סגן היושב-ראש, וכלבד שכל חברי הוועדה הזמנו לישיבה כראוי; לא נכח מניין כזה כעבור שעה מן הזמן שנקבע להתחלת הישיבה, תהיה הישיבה חוקית בכל מספר של נוכחים, וכלבד שיהא נוכח יושב-ראש או סגן יושב-ראש הוועדה.

(ב) החלטות של הוועדה המרכזית, של ועדה אזורית ושל ועדת קלפי יתקבלו ברוב קולות של המשתתפים בהצבעה; היו הדעות שקולות, יכריע יושב-ראש הישיבה.

(ג) ממלא מקום של חבר רשאי להשתתף בישיבות הוועדה בתורת חבר בהיעדרו של חבר הוועדה.

(ד) בישיבות של הוועדה המרכזית, של הוועדות האזוריות ושל ועדות הקלפי רשאים להיות נוכחים, כמשקפים בלבד, נציג אחד של כל רשימת מועמדים שאושרה על-פי התקנון, והיא אינה מיוצגת כאותה ועדה.

(ה) בהעדר היושב-ראש של ועדה אזורית, ימלא את

מקומו למשך ההיעדרות — אותו סגן שהוועדה המרכזית קבעה לכך.

(ו) בהעדר היושב-ראש של ועדת קלפי, ימלא סגן היושב-ראש את מקומו למשך ההיעדרות.

(ז) בעניינים שבהם הוענקו סמכות או תפקיד ליושב-ראש הוועדה המרכזית יחד עם סגניו, יחולו עליהם הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), הנוגעים לוועדה המרכזית, בשינויים המחויבים.

ז. קביעת סיעות הוועד הפועל

(א) לעניין הקמת הוועדה המרכזית יראו רשימת מועמדים שמתוכה נבחרו חברים לוועד הפועל של ארגון העובדים — כסיעה, ומספר חברי הסיעה כמספר המועמדים שנבחרו; בא-כוחה של רשימת המועמדים וממלא מקומו יהיו בא-כוחה של הסיעה וממלא מקומו.

(ב) כל סיעה רשאית בכל עת, על-ידי הוועדה בכתב למזכיר הכללי של ארגון העובדים, להחליף את בא-כוחה וממלא מקומה.

(ג) השתנה הרכבו הסיעתי של הוועד הפועל או שמה של סיעה או מספר חבריה, ואישר הוועד הפועל את השינוי, ישתנה בהתאם לכך ההרכב הסיעתי של כל ועדות הבחירות, או שם הסיעה; ואולם אם התמנו חברי הוועדות האזוריות או ועדות הקלפי לפני השינוי כאמור, לא יביא השינוי לירי שינוי בהרכב הסיעתי של ועדה מוועדות אלה, ולסיעה שנותרה ללא נציג בעקבות השינוי יהיה בוועדה חבר אחד בדעה מייעצת.

(ד) לעניין רשימות המועמדים יובא בחשבון כל שינוי בהרכבו הסיעתי של הוועד הפועל שחל ואושר כאמור עד יומיים לפני תום המועד להגשת רשימות אלה.

(ה) המזכיר הכללי של ארגון העובדים יודיע ליושב-ראש הוועדה המרכזית על הפרטים האמורים בסעיף זה ועל כל שינוי בהם.

ט. הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח, התשמ"ח — 1988

הביטחון הכריזו עליו כעל יישוב קו עימות לעניין חוק זה:

"תקנות מס הכנסה" — תקנות לפי סעיף 11 לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש].¹

3. עיר פיתוח

(א) לעניין חוק זה, למעט סעיף 7, עיר פיתוח היא תחום עירייה, מועצה מקומית, מועצה אזורית או חלק ממנה, שוועדת השרים הכריזה שהוא עיר פיתוח לעניין החוק או לעניין סעיף מסעיפו בהסתמך על:

(1) המרחק שלו מריכוזי האוכלוסייה במרכז הארץ והמגמה לעודד פיזור אוכלוסין;

(2) חוסנו הכלכלי והחברתי ורמת השירותים בו;

1. מטרת החוק

מטרת חוק זה היא לעודד התיישבות, פיתוח וקידום חברתי וכלכלי של ערי ואזורי הפיתוח ושל חושביהן.

2. הגדרות

בחוק זה —

"השרים" — שר האוצר ושר הכלכלה והתכנון;

"ועדת השרים" — ועדת השרים לקידום ערי ואזורי הפיתוח, כאמור בסעיף 4;

"תושב עיר פיתוח" — מי שמקום מגוריו הקבוע היחיד בשנים עשר החודשים האחרונים לפני שקיבל כל הטבה לפי חוק זה, היה בעיר פיתוח כמשמעותה בסעיף 3;

"יישוב קו עימות" — יישוב שהשרים יחד עם שר

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; התשמ"ח, עמ' 28.

5. מענקים לרשות מקומית
- (א) בתחילת כל שנת תקציב תעביר הממשלה לרשות המקומית של עיר פיתוח מענק כספי בסכום השווה לסכום המענק לאיוון הבלתי מיועד שמשרד הפנים העביר אליה בשנת הכספים 1986, בתוספת של מחצית ממנו לעיר פיתוח א' ורבע ממנו לעיר פיתוח ב'.
- (ב) שר האוצר ביחד עם שר הפנים רשאים לשנות את שיעור המענק לרשות המקומית בהתחשב בסכום שהוקצב למטרה זו בתקציב המדינה.
6. הנחה בארנונה
- תושב עיר פיתוח לא ישלם כשל בניין המשמש למגורים בעיר פיתוח ארנונה כללית בסכום העולה על שני-שלישים מהסכום שקבעה הרשות המקומית לחשולם ארנונה כאמור; המדינה תשפה את הרשות המקומית בהתאם לכללים שיקבעו השרים.
7. עידוד השקעות
- לשם קידום ופיתוחן של ערי הפיתוח ולמען רווחת תושביהן, ייתן מרכז ההשקעות לפי חוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט—1959², (להלן — החוק), עדיפות לתוכניות של השקעות בעיר פיתוח; להשקעות אלה יינתנו מענקים, הנחות והקלות על-פי החוק ובהתאם לתחומי האזורים שנקבעו בו.
8. פטור ממס מעסיקים
- מעסיק בעיר פיתוח המשלם הכנסת עבודה כהגדרתה בחוק מס מעסיקים, התשל"ה—1975³, בעד עבודה של תושב עיר פיתוח יהיה פטור ממס מעסיקים, כמשמעותו בחוק האמור, בשל אותה הכנסה.
9. מענק העתקת מגורים
- (א) משפחה המעתיקה את מקום מגוריה הקבוע היחיד ממקום שאינו עיר פיתוח לעיר פיתוח, תקבל מאת המדינה הלוואות כמפורט להלן, שיהפכו למענק בתום שלוש שנים מיום העתקת המגורים, ובתנאי שאותה עיר פיתוח לא חדלה להיות מקום מגוריה הקבוע היחיד במשך תקופה זו:
- (1) הלוואה בסכום שהוא פי שניים מתמריץ המעבר לעיר פיתוח שניתן באמצעות משרד העבודה והרווחה בשנת הכספים 1987;
- (2) במשך השנה הראשונה לשיבתה במקום — הלוואת השתתפות חודשית בהוצאות חשמל, מים וטלפון בסכום ובתנאים שיקבעו השרים;
- (3) משפחה כאמור שקיבלה הלוואה לרכישת דירה, תקבל בשנתיים הראשונות לשיבתה בעיר הפיתוח, הלוואת השתתפות בהחזר ההלוואה לרכישת דירה, בסכום ובתנאים שיקבעו השרים ביחד עם שר הבינוי והשיכון.
- (ב) ההטבות לפי סעיף זה יחולו גם על יחיד שהינו מעל גיל 25.
- (3) מצב הביטחון באזור.
- (ב) ועדת השרים תסווג את ערי הפיתוח לשתי קבוצות "א" ו"ב" לצורך כל סעיף בחוק זה.
- (ג) ועדת השרים רשאית לבטל הכרזה של עיר פיתוח או לשנות את סיווגה.
- (ד) (1) לא יוכרז מקום עיר פיתוח אלא אם כן אותו מקום נכלל —
- (א) ערב תחילתו של חוק זה בשטח התיישבות חדשה או שטח פיתוח שהוגדרו בתקנות מס הכנסה; או
- (ב) בצו שקבעו השרים בהסתמך על התנאים המפורטים בסעיף קטן (א).
- (2) תחילתה של הכרזה לגבי מקום פלוני, למעט מקום המנוי בצו השרים ולמעט יישוב קו עימות, תהיה ביום תחילתן של תקנות המציאות אותו מקום מגדר תקנות מס הכנסה או ביום קיעת חוקפן של תקנות מס הכנסה לגביו;
- (3) מקום שהוכרז עיר פיתוח לפי חוק זה, לא יכלל בשטח שיוגדר לפי תקנות מס הכנסה; הוראה זו לא תחול על יישוב קו עימות.
- (ה) ועדת השרים רשאית, בהסתמך על התנאים הקבועים בסעיף קטן (א), לקבוע כי הזכויות לפי חוק זה או סעיף מסעיפיו יינתנו גם לרשויות מקומיות ולאזרחי ישראל שהם תושבים בהן אם הם באזור כמשמעותו בסעיף 3א לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש].
4. ועדת שרים
- (א) זה הרכב ועדת השרים לקידום ערי ואזורי הפיתוח:
- (1) שר האוצר — יושב־ראש;
- (2) שר הכלכלה והתכנון — יושב־ראש;
- (3) שר האנרגיה והתשתית;
- (4) שר הביטחון;
- (5) שר הבינוי והשיכון;
- (6) שר הבריאות;
- (7) שר החינוך והתרבות;
- (8) שר החקלאות;
- (9) שר העבודה והרווחה;
- (10) שר הפנים;
- (11) שר התיירות;
- (12) שר התעשייה והמסחר.
- (ב) הממשלה תהיה רשאית לשנות את הרכב ועדת השרים; הודעה על השינוי תימסר לכנסת ותפורסם ברשומות.

² ס"ח התשי"ט, עמ' 234; התשס"ז, עמ' 142.
³ ס"ח התשל"ה, עמ' 118; התש"ס, עמ' 164.

כאמור בסעיף קטן (א), ככל שאינם מקבלים שיפוי ממקור אחר.

(ג) לענין סעיף זה, "מעון יום" — מעון כמשמעותו בחוק הפיקוח על המעונות, התשכ"ה — 1965,⁷ המיועד למקום אכסון לילדים עד גיל 4 למשך שעות היום.

14. חינוך חינוכי בבתי-ספר

החינוך בבתי-הספר היסודיים והעל-יסודיים בעיר פיתוח יהיה חינוכי.

15. חינוך גבוה

במסגרת כל חוק תקציב שנתי יקבע שר האוצר תקציב שישימש להענקת מלגות לחינוך גבוה, בגובה מלוא שכר הלימוד, לתושבי עיר פיתוח הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה, וכן במוסדות תורניים שרוב תלמידיהם שירתו או משרתים בצבא-הגנה לישראל, הכול בהתאם לכללים ולתנאים שיקבעו השרים יחד עם שר החינוך והתרבות.

16. חינוך טכנולוגי

במסגרת כל חוק תקציב שנתי יקבע שר האוצר תקציב שישימש להענקת מלגות לתושבי עיר פיתוח הלומדים מקצועות טכנולוגיים בבתי-ספר ובמוסדות להשכלה גבוהה וכן למתן סיוע למעבדות, לרכישת ציוד ולשיעורי עזר בתחום החינוך הטכנולוגי בעיר פיתוח, בהתאם לכללים שיקבעו השרים ביחד עם שר החינוך והתרבות.

17. חינוך בלתי פורמלי

במסגרת כל חוק תקציב שנתי יקבע שר האוצר תקציב שישימש למתן סיוע במימון חוגים לילדים ולנוער בעיר פיתוח, לרבות חוגי ספורט, תרבות, מלאכה ונגינה הניתנים במרכזי תרבות נוער וספורט ובאמצעות אגף הנוער במשרד החינוך והתרבות.

18. הכשרה מקצועית

האגף להכשרה מקצועית במשרד העבודה והרווחה ייתן עדיפות בהקצאת משאבים להכשרה מקצועית לתושבי עיר פיתוח.

19. חיקוק חוק פיצויי פיטורים

בסעיף 8 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג — 1963,⁸ בפסקה (2), אחרי "ועדת העבודה של הכנסת" יבוא "או מישוב שאינו עיר פיתוח כמשמעותה בחוק עיר ואזורי פיתוח, התשמ"ח — 1988, לעיר פיתוח לענין סעיף 9 לחוק האמור, ובלבד שהוכיח כי הוא תושב, כהגדרתו בחוק האמור, בעיר הפיתוח".

20. הטבות לפי סיווג

כל קביעה או הטבה לפי חוק זה, יכול שתהיה בסכומים ובתנאים שונים לגבי עיר פיתוח א' ועיר פיתוח ב'.

(ג) השרים יקבעו את התנאים להחזר ההלוואות שיחולו במקרה שבו לא הפכו ההלוואות למענק כאמור ברישא לסעיף קטן (א).

10. הלוואת דיוו

משפחה או יחיד שהינו מעל גיל 18, שהם תושבי עיר פיתוח או מעתיקים את מקום מגוריהם הקבוע לעיר פיתוח, יהיו זכאים לקבל הלוואה לצורך רכישת דירה בעיר הפיתוח; השרים יבחרו עם שר הבינוי והשיכון יקבעו בחקנות את התנאים לזכאות לפי סעיף זה ואת סכום ההלוואה והתנאים לפירעונה.

11. מענק למשפחת עולים

(א) משפחת עולים המתגוררת בעיר פיתוח תקבל בכל אחת מן השנתיים הראשונות לשיבתה במקום, מענק השתתפות בהוצאות שכר דירה, ארנונה, חשמל ומים בסכום ובתנאים שיקבעו השרים; משפחת עולים תהיה זכאית להטבות לפי סעיף זה או לפי סעיף 9, לפי בחירתה, וזאת בלי לגרוע משאר זכויותיה לפי חוק זה.

(ב) לענין סעיף זה —

"עולה" — מי שטרם עברו שלוש שנים מיום כניסתו לישראל ותקיימה בו אחת מאלה:

(1) בידו אשרת עולה או תעודת עולה לפי חוק השבות, התשי"ז — 1950;⁴

(2) הוא זכאי לתעודה כאמור ובידו אחת מאלה:

(א) אשרה או רשיון לשיבת קבע מכות חוק הכניסה לישראל, התשי"ב — 1952;⁵

(ב) אשרה או רשיון לשיבת ארעי מכות חוק הכניסה לישראל, התשי"ב — 1952, ונת-מלאו בו התנאים שקבעו לכך השרים.

"משפחת עולים" — עולה בצרף בן ווגו העולה או ילדו הקטין העולה.

12. חינוך חינוכי בגני-ילדים

(א) תושב עיר פיתוח לא ישלם בעד חינוך בגני-ילדים כמשמעותו בחוק לימוד חובה, התש"ט — 1949,⁶ הניתן בעיר פיתוח.

(ב) המדינה תשפה את המוסדות המנהלים גני-ילדים בעיר פיתוח בעד חינוך חינוכי הניתן בהם, כאמור בסעיף קטן (א).

13. חינוך חינוכי כמעונות יום

(א) תושב עיר פיתוח לא ישלם בעד ילדיו השוהים כמעונות יום בעיר פיתוח.

(ב) המדינה תשפה את המוסדות המנהלים כמעונות יום בעיר פיתוח בעד חינוך הניתן בהם

⁴ ס"ח התשי"ז, עמ' 159; התשל"ג, עמ' 164.

⁵ ס"ח התשי"ב, עמ' 354; התשמ"ה, עמ' 213.

⁶ ס"ח התש"ט, עמ' 287.

⁷ ח"ח התשכ"ה, עמ' 48; התשל"ז, עמ' 26.

⁸ ס"ח התשכ"ג, עמ' 136; התשל"ג, עמ' 222.

21. שמירת דינים
האמור בחוק זה לא יגרע מכל זכות או הטבה הניתנת לעיר פיתוח, למפעל בה או לתושביה לפי כל חוק אחר.

22. ביצוע ותקנות
השרים יחד עם כל שר בתחום סמכותו ממונים על

23. תחולתם של סעיפים 12 עד 18 החל בשנת הלימודים התשמ"ט.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

חבר הכנסת י"ז אמיר מציע:

(א) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) משפחה המעתיקה את מקום מגוריה הקבוע היחיד בתוך עיר פיתוח א', חקבל מאת המדינה 25% מסכומי ההלוואות לפי סעיף קטן (א); משפחה המעתיקה את מקום מגוריה בתוך עיר פיתוח ב', חקבל מאת המדינה 12.5% מסכומי ההלוואות כאמור."

(ב) סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יסומנו כסדרם (ג) ו-(ד).

לסעיף 10

חבר הכנסת י"ז אמיר מציע:

בסוף הסעיף יבוא "ובלבד שסכום ההלוואה יהיה גבוה כ-50% לפחות מסכום הלוואת דירו הניתנת במקום שאינו עיר פיתוח".

אחרי סעיף 10

חבר הכנסת י"ז אמיר מציע:

(1) אחרי סעיף 10 יבוא:

"11. הקלות במס הכנסה

חושב עיר פיתוח החייב בתשלום מס הכנסה בשיעור שאינו עולה על 30% מהכנסתו החייבת במס, יהיה פטור מתשלום מחצית סכום המס שהוא חייב בו."

(2) מספרי יתר הסעיפים ישונו בהתאם.

לסעיף 12

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

במקום סעיף 12, יבוא:

"12. תנאים מיוחדים לחינוך

ועדת השרים חקבע, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, אמות-מידה לתנאים מועדפים שיינתנו לתושבי עיר פיתוח בקשר לחינוך בגני-ילדים, במעונות-יום, בכתתי-ספר ובמוסדות להשכלה גבוהה."

חבר הכנסת א' רובינשטיין מציע:

אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו על תושב שהכנסתו עולה על פי חמישה מהשכר הממוצע, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968."

לסעיף 3

חבר הכנסת א' רובינשטיין מציע:

בסעיף קטן (א) ברישא, אחרי "שורצרת השרים" יבוא "באישור ועדת הכספים של הכנסת".

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

(א) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) ועדת השרים לא תכריז, לא תבטל ולא תשנה סיווגה של עיר פיתוח אלא לאחר שקבעה, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, אמות מידה מפורטות לתנאים המנויים בפסקאות (1) עד (3) לסעיף קטן (א)".

(ב) סעיפים קטנים (ד) ו-(ה) יסומנו (ה) ו-(ו) בהתאם.

חברי הכנסת מ' וירשובסקי וא' רובינשטיין מציעים:

למחוק את סעיף קטן (ה).

לסעיף 4

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (א)(2), במקום "יושב-ראש" יבוא "סגן יושב-ראש".

לסעיף 5

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (ב), אחרי "רשאים" יבוא "על-פי כללים שייקבעו באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת".

לסעיף 6

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 7

חבר הכנסת י"ז אמיר מציע:

בסוף הסעיף יבוא "ובלבד שלמפעל הנמצא באזור פיתוח א' או א'+ על-פי החוק, ינתן פטור ממס הכנסה למשך חמש שנים, נוסף על כל הטבה אחרת על-פי החוק."

לסעיף 9

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (א), ברישא, אחרי "מאת המדינה" יבוא "על-פי אמות מידה שתקבע ועדת השרים באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת".

לסעיף 13

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

במקום סעיף 13. יבוא:

"13. קידום החינוך

ועדת השרים תקבע מדיניות לעידוד ולקידום החינוך בערי הפיתוח, במטרה לעודד בואם של מיטב כוחות ההוראה, ולפתח את מוסדות החינוך והתרבות בערי הפיתוח: התקציבים הדרושים לכך ייקבעו במסגרת כל חוק תקציב שנתי."

חבר הכנסת א' רובינשטיין מציע:

(א) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) הוראות סעיף זה לא יחולו על תושב שהכנסתו עולה על פי חמישה מהשכר הממוצע, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968."

לסעיף 14

חבר הכנסת מ' וירשובסקי מציע:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 15

חבר הכנסת א' רובינשטיין מציע:

האמור בסעיף 15 יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תושב שהכנסתו עולה על פי חמישה מהשכר הממוצע, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968."

בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968.

חבר הכנסת י"ז אמיר מציע:

במקום סעיף 15 יבוא:

"15. חינוך גבוה

תושב עיר פיתוח יקבל מאת המדינה הלוואה לכיסוי הוצאות לימודיו ומחייתו במוסד לחינוך גבוה, בסכום ובתנאים שיקבעו השרים יחד עם שר החינוך והתרבות: ההלוואה תהפוך למענק אחרי שמקבל ההלוואה התגורר ועסק בעיר הפיתוח, במקצוע שאותו למד, מספר שנים שהוא כפול ממספר שנות לימודיו."

לסעיף 16

חבר הכנסת א' רובינשטיין מציע:

האמור בסעיף 16 יסומן (א), ואחריו יבוא:

"(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תושב שהכנסתו עולה על פי חמישה מהשכר הממוצע, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968."

לסעיף 17

חבר הכנסת א' רובינשטיין מציע:

האמור בסעיף 17 יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תושב שהכנסתו עולה על פי חמישה מהשכר הממוצע, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח — 1968."

י. תיקון טעות בנוסח חוק התקציב לשנת הכספים 1988, התשמ"ח — 1988

(לפי סעיף 10א לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח — 1948)

המדידות", ובטור הוצאה, במקום "4,617" יבוא "6,500";

(2) בסעיף 47 — דורבה כללית, במקום "1,802,414" צריך להיות "1,800,531".

בחוק התקציב לשנת הכספים 1988, התשמ"ח — 1988, שנתקבל בכנסת ביום ה' בניסן התשמ"ח (23 במרס 1988), בריכוז התוספת הראשונה —

(1) בסעיף 43, במקום "מחלקת המדידות" יבוא "אגף

דברי הסבר

הראשונה. מוצע לתקן טעות טכנית זו, ובהודגות זו גם את שם הסעיף מ"מחלקת המדידות" ל"אגף המדידות".

התיקון מחייב התאמת סכום הדורבה הכללית, כאמור בפסקה (2).

בחוק התקציב לשנת הכספים 1988, בסעיף 43 — אגף המדידות, נקבע סכום הוצאה של 6,500 אלפי שקלים חדשים.

בטעות לא הועתק הסכום כאופן נכון לריכוז התוספת

יא. הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון מס' 6), התשמ"ח — 1988

1. תיקון סעיף 16

(3) "לצוות כי לא ינהל אדם כחצרים נשוא האישום עסק טעון רישוי ללא רישיון כדין ושלא יעביר לאחר את הבעלות או החזקה בעסק, אלא אם כן בידי אותו אדם רישיון כדין לניהול עסק זה."

בסעיף 16 לחוק רישוי עסקים, התשמ"ח — 1968 (להלן — החוק העיקרי), בסופו יבוא:

יב. הצעת חוק לחיקון פקודת העיריות (מס' 34), התשמ"ח — 1988

או בניינים או על אזורים מסוימים שהגדירה העירייה לעניין זה; הוראה כאמור המלווה במפרט המתאר את אמצעי המיגון, יראו אותה כהיתר בנייה לפי סעיף 145 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה — 1985¹; הוראות כאמור לא יינתנו לגבי בית מגורים שבנייתו הושלמה לפני תחילתו של חוק זה.

1. חיקון סעיף 249

בסעיף 249 לפקודת העיריות¹, אחרי פסקה (א13) יבוא:
"13ב) להורות לכעלים או למחזיקים של עסקים או של בתי מגורים בדבר נקיטת אמצעים למיגון עסקיהם או מגוריהם, לרבות פיקוח על מערכות אועקה, דרך התקנתן, הפעלתן, וניתוקן אם הן מהוות מפגע; הוראות כאמור יכול שיחולו על סוגי עסקים

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 187; התשמ"ח, עמ' 87.
² ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

יג. הצעת חוק חוזה הביטוח (חיקון מס' 2), התשמ"ח — 1988

מהמועדים שבהם היה על המבטח לשלם עד חשלומם בפועל; הריבית המיוחדת תשולם בנוסף לריבית האמורה בסעיף 28.

לענין זה, "ביטוחים אישיים" — ביטוח חיים, ביטוח תאונות אישיות, ביטוח רכב (רכוש), ביטוח דירות ותכולתן, ולמעט ביטוח אחריות.

2. הוראות מעבר

הוראות סעיף 1 יחולו גם על תגמולי ביטוח שיש לשלם כשל מקרה ביטוח שאירע לפני תחילתו של חוק זה, ובלבד שהריבית המיוחדת תחושב לתקופה המתחילה במועד שבו היה על המבטח לשלם את תגמולי הביטוח האמורים באותו סעיף או המתחילה בתום 30 ימים מיום תחילתו של חוק זה, לפי המאוחר.

1. הוספת סעיף 28

אחרי סעיף 28 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א — 1981¹, יבוא:

"28. ריבית מיוחדת

מבטח בביטוחים אישיים, שלא שילם את תגמולי הביטוח שלא היו שנויים במחלוקת בתום לב, כמועדים שבהם היה עליו לשלם לפי סעיף 27, רשאי בית-המשפט לחייבו בחשלום ריבית מיוחדת בשיעור שלא יעלה על פי שלושה מן הריבית הקבועה בהגדרת הפרשי הצמדה וריבית שבחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א — 1961², שתחושב על תגמולי הביטוח האמורים ועל תוספת הפרשי ההצמדה על תגמולים אלה לפי סעיף 28,

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 94; התשמ"ד, עמ' 72.
² ס"ח התשכ"א, עמ' 192; התשל"ז, עמ' 240; התשל"ז, עמ' 36; התשל"ט, עמ' 28; התשמ"ד, עמ' 52; התשמ"ז, עמ' 14.

יד. הצעת חוק הרשות למלחמה בסמים, התשמ"ח — 1988

פרק א': פרשנות

אחרים שיקבע השר בתקנות, לאחר התייעצות עם שר הבריאות ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת;

"שימוש לרעה בסמים" — לרבות כל עשייה הקשורה בסמים, שלא לצורך מטרות רפואיות או שלא לפי הרשאה כדין.

1. הגדרות

בחוק זה —

"השר" — ראש הממשלה;

"סמים" — סמים מסוכנים כהגדרתם בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג — 1973¹, וסמים

פרק ב': הרשות

סימן א': הקמת הרשות ותפקידיה

5. תפקידי הרשות

(א) הרשות תקבע מדיניות מניעה, טיפול, שיקום, ענישה ואכיפת חוק בתחום השימוש לרעה בסמים כדי שזו תהווה בסיס לפעילותה ולפעילות הממשלה בנושא; גיבשה הרשות מדיניות באחד הנושאים שכתחום תפקידיה יביאה השר לאישור הממשלה, אם ביקשה זאת הרשות.

(ב) כלי לפגוע בכלליות האמור בסעיף קטן (א) יכללו תפקידי הרשות גם את אלה:

2. הקמת הרשות

מוקמת בזה רשות למלחמה בסמים (להלן — הרשות).

3. הרשות תאגיד

הרשות היא תאגיד.

4. הרשות גוף מבוקר

הרשות תהיה גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 69 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958 [נוסח משולב]².

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 27, עמ' 526.
² ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

(7) לעודד פעולות התנדבותיות בקרב יחידים וגופים למניעה, לטיפול ולשיקום של משתמשים לרעה בסמים, להדריכם, להנחותם ולפקח על פעולותיהם;

(8) ליוזם ולתאם הכשרה והסמכה של כוח אדם מקצועי במוסדות ובשירותים הפועלים בתחום המניעה, הטיפול והשיקום של משתמשים לרעה בסמים, ולפקח על פעולותיהם;

(9) לפעול למעקב אחר אכיפת החוק והענישה בתחום השימוש לרעה בסמים, ולהציע הצעות בעניין זה;

(10) לקבוע כללים להקצבות לגופים הפועלים בתחום המניעה, הטיפול והשיקום של משתמשים לרעה בסמים מתוך תקציב הרשות ולהקצותם;

(11) לרכז מידע, ליוזם מחקרים, לפתח ידע בתחום פעולתה של הרשות, בכפוף להוראות כל דין;

(12) לקיים קשרים עם גופים ארציים ובין-לאומיים הפועלים בתחום השימוש לרעה בסמים.

(1) לגבש מדיניות שיתוף פעולה בין משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות וגופים אחרים הפועלים בתחום השימוש לרעה בסמים, לתאם ולקדם שיתוף פעולה זה;

(2) לתכנן ולקדם מסגרות פעולה ושירותים למניעה, לטיפול, לשיקום, לענישה ולאכיפת החוק, בתחום השימוש לרעה בסמים, בהתאם למדיניות הרשות;

(3) לפעול למניעת השימוש לרעה בסמים, על-ידי הרחבת החינוך לחלמידים ולנוער והעמקתו, בין במסגרת כתייהספר ובין במסגרות אחרות;

(4) לפעול להרחבת ההסברה ולהעמקת המודעות הציבורית לנגע הסמים כמגמה למנוע את השימוש לרעה בהם;

(5) לפעול להקמתם, לפיתוחם, לניהולם ולהחזקתם של מסגרות מתאימות, שירותים ותוכניות פעולה למניעה, לטיפול, לשיקום, לענישה ולאכיפת החוק, בתחום השימוש לרעה בסמים בהתאם למדיניות הרשות ובשיתוף עם המשרדים הנוגעים בדבר;

(6) לסייע לשירותים הממלכתיים ולשירותי הרשויות המקומיות ביעוץ ובהכוונה בנוגע לטיפול בנפגעי סמים ובבני משפחותיהם;

סימן ב': מועצת הרשות

(5) ארבעה נציגי ציבור שיקבע השר.

(ג) לבקשת שר רשאית המועצה להזמין נושא תפקיד נוסף לדיוניה כמשתתף קבע.

(ד) השר רשאי לקבוע בצו לאחר התייעצות עם השר הנוגע בדבר, כי במקום בעל תפקיד מהתפקידים האמורים בתוספת, ייקבע בעל תפקיד אחר מאותו משרד, הקשור בנושא המלחמה בסמים.

7. יושב-ראש

השר ימנה מבין חברי המועצה יושב-ראש למועצה; השר רשאי למנות מבין חברי המועצה אדם שיהיה ממלא מקום ליושב-ראש המועצה.

8. תקופת כהונה

תקופת כהונתם של חברי המועצה שמונו כהתאם לסעיף 6(ב)(2) עד (5) חזיה שלוש שנים; חבר מועצה שתקופת כהונתו תמה ניתן למנותו מחדש. חבר מועצה שכהונתו תמה יוסיף לכהן עד מינוי חבר אחר במקומו, או עד מינוי מחדש, לפי העניין.

9. העברת חבר מכהונתו

השר רשאי להעביר חבר מועצה מכהונתו אם הוא:

(1) הורשע בעבירה שיש עמה קלון;

(2) אינו מסוגל מטעמי בריאות למלא את תפקידיו;

(3) נעדר ללא סיבה מוצדקת מארבע ישיבות רצופות של המועצה.

6. מועצת הרשות

(א) לרשות תהיה מועצה ובה ארבעים-ושלושה חברים שימנה השר, באישור הממשלה; הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

(ב) המועצה תהיה מורכבת מאלה:

(1) שישה-עשר בעלי תפקידים כמפורט בתוספת;

(2) נציג אחד מבין עובדי משרדו של כל אחד מאלה: ראש הממשלה, שר הפנים, שר המשפטים, שר האוצר, שר הבינוי והשיכון ושר הביטחון;

(3) נציג אחד של כל אחד מאלה: המוסד לביטוח לאומי; שירות התעסוקה; הרשות לשיקום האסיר; המועצה להשכלה גבוהה; ההסתדרות הרפואית בישראל; הסתדרות הפסיכולוגים; ארגון העובדים הסוציאליים; הסתדרות האחיות; האגודה הישראלית לקרימינולוגיה; מרכז השלטון המקומי; מועצת תנועות הנוער; המועצה הלאומית למחקר ופיתוח; הסתדרות המורים; ארגון המורים העלייסודיים;

(4) שלושה חברים שימנה השר, אחד מקרב התנועות הקיבוציות, אחד מקרב גופים מתנדבים המטפלים במשתמשים בסמים, ואחד מקרב קופות-החולים, בהתייעצות עם שר הבריאות;

10. חילופי חברים

12. ועדות

המועצה רשאית למנות ועדות מבין חבריה ולאצול להן מסמכיותיה.

13. סדרי דיון

(א) השר, בהתייעצות עם המועצה, רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר מניין חוקי, דרכי כינוס המועצה וועדותיה וניהול ישיבותיהן, סדרי ההצבעה, סמכויות יושב־ראש המועצה או יושב־ראש ועדה, והחזר הוצאות שנגרמו לחברי המועצה ולחברי המינהלה שאינם עובדי הרשות או עובדי מדינה עקב השתתפותם בישיבות המועצה, הוועדות או המינהלה.

(ב) המועצה וועדותיה יקבעו את סדרי עבודתן אם לא נקבעו בתקנות כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) המועצה תתכנס ארבע פעמים בשנה לפחות.

חדל חבר מועצה לכהן בתפקיד שבשלו מונה חבר מועצה או שלא נתקיימו בו עוד התנאים שבשלהם מונה וכן אם התפטר מהמועצה, הועבר מכהונתו או נפטר, יתמנה במקומו חבר אחר באותה דרך שבה נתמנה אותו חבר מועצה.

11. תפקידי המועצה

תפקידי המועצה יהיו:

- (1) להחיות את קווי הפעולה של הרשות;
- (2) להנחות את המינהלה במילוי תפקידה ולפקח על פעולותיה;
- (3) לדון בהצעת התקציב השנתי כאמור בסעיף 18, בדיווחשבון השנתי וכל עניין אחר הנוגע לפעילותה של הרשות.

סימן ג': מנהל הרשות, המינהלה ותפקידה

14. מנהל הרשות והמינהלה

הרשות וכל דיווחשבון אחר שתדרוש המועצה על פעולות הרשות:

- (4) לפרסם סיכום שנתי על פעולות הרשות;
- (5) להעביר לשר לפי דרישתו דיווחשבון או מידע על עניין שהוא בגדר תפקידה וסמכויותיה.
- (6) למנות את עובדי הרשות ולקבוע את תפקידיה וסמכויותיהם, כאמור בסעיף 17.

16. סמכויות המינהלה

המינהלה מוסמכת לבצע בשם הרשות כל פעולה הרושה למילוי תפקידי הרשות על־פי חוק זה, למעט פעולות שיוחזו כחוק זה למועצה.

17. עובדי הרשות

- (א) השר יקבע בהתייעצות עם שר האוצר את התקן לעובדי הרשות.
- (ב) דין קבלתם של עובדים לרשות ומינויהם יהיה כדין זה של עובדי המדינה, בשינויים שייקבעו בתקנות.
- (ג) שכרם ותנאי עבודתם של עובדי הרשות, לרבות המנהל וסגנו, יהיו כתנאי עבודתם של עובדי המדינה ובתאומים שתקבע המינהלה באישור השר.

(א) השר, בהתייעצות עם המועצה ובאישור הממשלה, ימנה מנהל לרשות. השר בהתייעצות עם המועצה רשאי למנות סגן למנהל הרשות.

(ב) ענייני הרשות ינוהלו בידי המינהלה, שתהא מורכבת ממנהל הרשות, סגנו — אם נתמנה כאמור, ושישה חברים שימונו מבין עובדי משרדו של כל אחד מאלה: שר האוצר, שר הבריאות, שר החינוך והתרבות, שר המשטרה, שר המשפטים ושר העבודה והרווחה, ונציגי ציבור שימנה השר בהתייעצות עם המועצה מבין חברי המועצה שאינם עובדי המדינה.

(ג) מספר חברי המינהלה לא יעלה על תשע.

15. תפקידי המינהלה

תפקידי המינהלה הם:

- (1) לפעול לביצוע תפקידי הרשות בהתאם להנחיות המועצה;
- (2) להכין את התקציב השנתי של הרשות ולהגישו למועצה;
- (3) להגיש למועצה דיווחשבון שנתי על פעולות

סימן ד': תקציב וכספים

18. תקציב

(ב) המועצה תדון בהצעת התקציב ותעביר אותה לשר בשינויים שייראו לה.

(ג) תקציב הרשות טעון אישור השר.

19. מימון

תקציב הרשות ימומן מאוצר המדינה וממענקים ותרומות שתקבל הרשות.

(א) המינהלה תכין, לתאריך שקבעה המועצה, הצעת תקציב שנתי לרשות ותגיש אותו למועצה. בנסיבות מיוחדות רשאית המינהלה להגיש הצעת תקציב לתקופה קצרה משנה וכן הצעת תקציב נוסף.

פרק ג': פעילות משרדי הממשלה והפיקוח על הרשות

20. פעילות משרדי הממשלה
משרדי הממשלה יפעלו בשיתוף פעולה עם הרשות בעניינים שבחזקתה של הרשות. תקנות שיתקין שר בעניינים שמחפיקי הרשות יהיו בהתייעצות עם השר הממונה על ביצוע חוק זה.
21. פיקוח
(א) הרשות תעביר מדי שנה לשר דין-יחשכון על פעולותיה: כן תפרסם הרשות סיכום שנתי של פעולותיה.
(ב) הרשות תעביר בכל עת לשר לפי דרישתו, דין-יחשכון וכן מידע שוטף או חד-פעמי על כל עניין שהוא כגדר תפקידה וסמכויותיה.

פרק ד': הוראות שונות

22. קיום סמכויות
קיומם של המועצה, ועדותיה או המינהלה ותוקף החלטותיהם לא ייפגעו מחמת שנחפנה מקומו של חבר או שהיה פגם במינויו.
23. סמכות לקבל מידע וסודיות
(א) מנהל הרשות או מי שהוא הסמיך לכך רשאי לדרוש מכל אדם העוסק — בין בשכר ובין בהתנדבות — בטיפול, גמילה או שיקום של משתמש לרעה בסמים, כל ידיעה ומסמך או דין-יחשכון (להלן — מידע) הדרושים לרשות לצורך מילוי תפקידה. השר באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת יקבע בתקנות את סוג המידע שניתן לדרוש וסודי העברתו, קבלתו ושמידתו.
(ב) מי שקיבל מידע לפי סעיף קטן (א) חייב לשומרו בסוד ולא לגלותו, אלא כמתחייב לביצוע חוק זה או לפי כל דין.
24. דין הרשות כדין המדינה
דין הרשות כדין המדינה לעניין:
(1) תשלום מסים, מס בולים, אגרות, ארנונות, היטלים ותשלומי חובה אחרים;
(2) חוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה), החש"ב — 1952;³
(3) סעד בדרך צו מניעה.
25. דין מנהל הרשות, סגן מנהל הרשות ועובדיה
(א) דין מנהל הרשות, סגן מנהל הרשות ועובדי הרשות (להלן — עובדי הרשות) לעניין חוקים אלה כדין עובדי המדינה:
(1) חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט — 1969;⁴
26. שמירת סמכויות
הוראות חוק זה אינן באות לגרוע מסמכות שניתנה על-פי כל דין.
27. ביצוע ותקנות
ראש הממשלה ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
28. הוספת סעיף 765 בפקודת בריאות העם
אחרי סעיף 765 בפקודת בריאות העם, 1940, יבוא:
"765. מוסדות לטיפול וגמילה מסמים
(א) שר הבריאות רשאי להתקין תקנות בדבר חובת רישום מוסדות לטיפול וגמילה מסמים מסוכנים ובכלל זאת תקנות בדבר:

³ ס"ח התשי"ב, עמ' 339.
⁴ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103.
⁵ ס"ח התשי"ט, עמ' 190.
⁶ ס"ח התש"ס, עמ' 2.
⁷ ס"ח התשכ"ט, עמ' 144.
⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.
⁹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 10, עמ' 266.
¹⁰ ס"ח התשכ"ג, עמ' 50.

— פיקוח על המוסדות:

(ב) כסעף זה "מוסד לטיפול וגמילה" כל מקום שבו ניתן שירות של טיפול רפואי פיסי או נפשי לגמילה משימוש בסמים מסוכנים."

29. תחילה

תחילתו של חוק זה, למעט סעיף 28, בחום שישה חודשים מיום פרסומו.

— ארגון וניהול המוסדות — וכלבד שחקנות שעניין רישום המוסדות שבתחומו של משרד העבודה והרווחה, ארגונם וניהולם יהיו בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה, ואלה שבתחומו של שר המשטרה יהיו בהתייעצות עמו.

תוספת

(סעיף 6(ב)(1))

ואלה בעלי התפקידים במועצת הרשות:

ושירותי תיקון, מנהל האגף לשירותים חברתיים ומנהל האגף להכשרה והשתלמות מקצועית:

3. במשרד החינוך והתרבות: יושב־ראש המזכירות הפדגוגית, מנהל אגף הנוער, ממונה על חינוך לבריאות ולמניעת סמים ואלכוהול ומנהל מרכז ההסברה;

4. בעלי תפקידים אחרים: ראש מחלקת מודיעין במשטרת ישראל; ראש מינהל האסיר בשירות בתי הסוהר; קצין רפואה ראשי בצבא־הגנה לישראל; פרקליט המדינה.

1. במשרד הבריאות: ראש שירותי בריאות הנפש, המהמס הארצי לנפגעי סמים ואלכוהול, מנהל מרכז שיקום לנפגעי סמים שקבע ראש שירותי בריאות הנפש, מנהל אגף הרוקחות וראש שירותי בריאות הציבור;

2. במשרד העבודה והרווחה: מנהל האגף לנוער ולצעירים

טו. הצעת חוק לתיקון דיני הבחירות (הוראת שעה) (מיהו בן שמונה־עשרה), התשמ"ח — 1988

(הצעת חבר הכנסת מ' איתן)

(1) יום־הולדתו השמונה־עשרה חל לא יאוחר מיום כ"א בחשוון התשמ"ט (1 בנובמבר 1988).

3. הוראת שעה

השינויים האמורים בחוק זה יחולו רק על הבחירות שיתקיימו ביום כ"א בחשוון התשמ"ט (1 בנובמבר 1988) לכנסת ולרשויות המקומיות.

1. תיקון חוק הבחירות לכנסת

בסעיף 3(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט — 1969, במקום "מיום תחילתה של שנת פנקס הבחורים שבה מתקיימות הבחירות" יבוא "מיום כ"א בחשוון התשמ"ט (1 בנובמבר 1988)".

2. תיקון חוק הרשויות המקומיות (בחירות)

בסעיף 13 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה — 1965, במקום פסקה (1) יבוא:

דברי הסבר

לכנסת השמים־עשרה ולרשויות המקומיות ביום כ"א בחשוון התשמ"ט (1 בנובמבר 1988), הוראה דומה נקבעה גם בעבר, ובין היתר — לגבי הבחירות לכנסת ה־11.

קבלת ההצעה תחייב הכנסת שינויים נוספים בחוקי הבחירות, בעיקר בכל הנוגע להכנת פנקס הבחורים.

על־פי נוסחם הנוכחי של חוקי הבחירות, "שנת פנקס" מתחילה ביום ט"ו באב, דהיינו ביום 29 ביולי 1988, ורק מי שנולד לפני תאריך זה נחשב, לענין השימוש בזכות הבחירה לכנסת, לבן 18. החוק המוצע בא לאפשר לכל מי שמלאו לו 18 בין 29 ביולי 1988 ל־1 בנובמבר 1988 להצביע בבחירות

טז. הצעת חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] (תיקון)

(התפטרות עובדי מדינה וקציני צבא), התשמ"ח — 1988

(הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר)

1. תיקון סעיף 56

בסעיף 56(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט — 1969, בסופא, במקום "100" יבוא: "45".

¹ ס"ח התשכ"ט, עמ' 103; התשמ"ו, עמ' 236.

דברי הסבר

תקופה זו ארוכה מדי, ומספיק אם אנשים אלה יתפטרו סמוך לפני הגשת רשימת המועמדים. מוצע על כן כי התקופה תקוצר ל־45 יום.

לפי חוק הבחירות לכנסת, עובדי המדינה כדרגות הגבוהות וקציני צבא בשירות הקבע בכל דרגה שהיא, יכולים להיות מועמדים לכנסת רק אם התפטרו 100 יום לפני הבחירות.

יז. הצעת חוק שיקים ללא כיסוי (תיקון — שיק שבוטל), התשמ"ח — 1988 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. תיקון סעיף 1

הורה שלא לפרוע, למעט שיק שהוכח לבנק, בדרך שנקבעה בחקנות, שהוא אבר או נגנב".

בסעיף 1 לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א — 1981,¹ בהגדרת "שיק שסורב", בסופה יבוא "או מחמת שהמושך

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 136.

דברי הסבר

בזמן האחרון רבו נותני השיקים הנותנים הוראה לבנק שלא לכבד שיק שניתן, והדבר הופך למכת מדינה. מוצע אפוא שדינו של שיק שבוטל כך, ולא הוכח לבנק בדרך שנקבעה בחקנות שהשיק אבר או נגנב, יהיה כדין שיק שסורב מחמת העדר כיסוי.

הפעלת הסנקציות של הגבלת חשבון ושל הגבלת לקוח מותנית בכך שסורבו כמשך שלושה חודשים עשרה שיקים או יותר שנמשכו על החשבון. לפי ההגדרה, שיק שסורב הוא "שיק שהוצג לפירעון בתאריך הנקוב בו או אחריו, והבנק סירב לפרועו מחמת שלא היתה יתרה מספקת בחשבון והוא לא היה חייב לפרועו מכוח הסכם עם המושך, אף אם זו לא היתה הסיבה היחידה לסירוב".

יח. הצעת חוק לתיקון דיני עונשין (תיקון) (למות בכבוד), התשמ"ח — 1987 (הצעת חברת הכנסת ש' אלוני)

1. תיקון סעיף 309

אם המעשה או המחדל נעשו לרצונו של חולה על-ידי שני רופאים שאחד מהם אינו הרופא המטפל בו, ועל דעת בני משפחתו של החולה; "כן משפחה" לענין זה — כן זוג, הורה או צאצא ישיר."

סעיף 309 לחוק העונשין, החשל"ז — 1977 יוסמן "א)", ואחריו יבוא:

"(ב) תהא זו הגנה טובה למי שגרם למותו של אדם אחר,

דברי הסבר

במדינות רבות, בכלל זה הולנד, ארצות-הברית ואוסטרליה, כבר הוכר הצורך לאפשר לחולה חשון מרפא המבקש למות לעשות זאת.

בהצעת התיקון ייקבע כי אם ביקש החולה לאפשר לו למות ולא כל פעולה נוספת להארכת חייו, יש לכבד את רצונו ולהקל עליו את המוות.

מאז נחקק הסעיף בחוק העונשין חלו התפתחויות רבות בתחום המדע, הרפואה והבריאות, וקיימים כיום אמצעים להחזיק בחיים אדם גרוע, גוסס או צמח באופן מלאכותי. הקדמה הפכה לסיוט לאנשים רבים, והיא שוללת לעתים מן האדם את הזכות למות בכבוד. לא להתענות או להיות שפן ניסיונות לרפואות חדשות.

יט. מסקנות ועדת החוקה, חוק ומשפט בנושאים: גידול מדהים בסחר הסמים; בעיית הסמים בישראל; ממדי צריכת הסמים והצורך להסביר את הסכנה הכרוכה בזה

הוועדה קיימה שש ישיבות בנושא, שמעה את נציגי הוועדה הבין-משרדית לנושא הסמים, ובסיכומן, ביום ט"ו בסיוון התשמ"ח (31 במאי 1988), החליטה להעביר את הצעת החוק הנ"ל לקריאה שנייה ושלישית במליאת הכנסת.

הוועדה, בהכירה בתומרת הנושא ובסכנה הטמונה בו, קוראת לראש הממשלה להקים ברחיפות את מוסדות הרשות, אשר תפעל כקבוע בחוק הרשות למלחמה בסמים, התשמ"ח — 1988.

ביום ו' באדר התשמ"ח (24 בפברואר 1988), דנה מליאת הכנסת בהצעות לסדר-היום היום בנושאים הנ"ל.

ביום י"ח באדר התשמ"ח (7 במרס 1988), החליטה ועדת הכנסת להעביר את הדיון בהצעות הנ"ל לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ועדת החוקה, חוק ומשפט שילבה את הדיון בהצעות לסדר-היום בדיוניה בחוק הרשות למלחמה בסמים, התשמ"ח — 1988.

כ. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: שידורים ברשת השנייה בטלוויזיה

במסגרת חוק רשות השידור, ועל-פי מתכונת של כמות ותכנים שתיעשה כעצה משותפת בין רשות השידור לבין משרד התקשורת.

במהלך שכירת עובדי רשות השידור, כחודשים אוקטובר – נובמבר 1987 מילאו שידורי הניסיון בערוץ השני את החלל שנוצר, על-ידי העברתם בתדיר הרשת הראשונה לכל רחבי הארץ.

מאז הופעלו השידורים במתכונת של כשלוש שעות וחצי מדי ערב, וכללו מגוון שידורי תרבות, דרמה, בידור ומוסיקה. מימונם והפעלתם נעשים על-ידי מינהלת ההקמה במשרד התקשורת ובתיאום עם רשות השידור, כפי שקבע היועץ המשפטי לממשלה.

בו בזמן, עם הנחת הצעת החוק הפרטית של חברי הכנסת גולדשטיין ורייסר על שולחן המליאה לקריאה ראשונה, הניחה הממשלה את הצעת החוק שלה, והכנסת החליטה להעביר לוועדה מיוחדת את שני החוקים לדיון ולעיבוד לקראת קריאה שנייה ושלישית. שני החוקים דמו במהותם: הקימו רשות להפעלת שידורים באמצעות כעלי זיכרון, אשר יממנו מפרסומת מסחרית את התוכניות.

הוועדה המיוחדת הוקמה בדצמבר 1986 והיו בה 12 חברים: 4 חברי הליכוד, 4 חברי המערך, חבר ר"צ, חבר מפ"ם, חבר התחיה וחבר המפד"ל. יושב-ראש הוועדה – חבר הכנסת פ' גולדשטיין, יושב-ראש משנה – חבר הכנסת נ' רז.

את הקמת הוועדה ליווה הסכם כתוב בין שתי המפלגות הגדולות, שמחייב אותן להסכמה הדדית בדבר סעיפי החוק.

הוועדה קיימה עד יום הגשת מסקנות אלה למליאת הכנסת 31 ישיבות. פרסמה הזמנות לציבור וזימנה לימים רצופים של "תשמוע" כל גוף וארגון שיש לו נגיעה לחוק. 54 גופים כאלה הופיעו בפניה, רבים אחרים הניחו על שולחנה הצעות ומסמכים הנוגעים לחוק. הוועדה הקימה צוות של מומחים, שרובו בידי מזכירת הוועדה וכלל את היועצים המשפטיים של משרדי האוצר, המשפטים, התקשורת, החינוך, הטלוויזיה החינוכית והכנסת ומומחים נוספים. צוות זה בדק את ההיבטים המשפטיים של 140 סעיפי החוק, איחד את ההצעה הפרטית עם ההצעה הממשלתית, ניסח את השינויים המחויבים מכוח החלטות חדשות עקב שמיעת העדים הרבים, וגמר להכין את החוק לקריאה שנייה ושלישית במליאת הכנסת.

במהלך עבודת החקיקה נתגלו חילוקי דעות בין הליכוד למערך בקשר לחמישה סעיפים:

א. הרכב המועצה שתנהל את רשות הרשת השנייה; ב. פיצויים לעיתונות היומית ולבתי-הקולנוע עקב אובדן הכנסות בשנים הראשונות של הקמת פרסומת בטלוויזיה; ג. מסגרת ניהול הרשת בתקופת המעבר בין קבלת החוק בכנסת לבין מתן הוויכוח לחברות הפקה פרטיות (תקופה המוערכת בכשנתיים לפחות); ד. מיהו השר הממונה על החוק; ה. מעמדה של הטלוויזיה החינוכית בחוק.

חילוקי הדעות יושבו בעיקרם לקראת תום כהונת הכנסת האחת-עשרה, אולם בשלב זה לא נותן הליכוד את ידו לסיום החקיקה בשל סיבות פוליטיות ומסכן את קבלת החוק בכנסת הנוכחית.

תוסר ההחלטה בדבר גורל השידורים ברשת השנייה והאיומים על עצם הפעלתם בשל חוסר תקציב הינו המניע להגשת ההצעה לסדר-היום על-ידי חבר הכנסת א' הראל.

מליאת הכנסת העבירה לדיון בוועדת החינוך והתרבות את ההצעה לסדר-היום בנושא האמור.

הוועדה, אשר מלווה את הנושא מאז הכנסת העשירית, התכנסה כדי להביע דעתה בדבר עיכוב חקיקת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו – עיכוב הנובע מנסיבות פוליטיות.

להלן, בקצרה, תיאור תולדות החקיקה של חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו:

בשנת 1978 מינו שר החינוך והתרבות ושר התקשורת ועדת מומחים ציבורית לבידור נושא הפעלתו של ערוץ שני בטלוויזיה בישראל. ועדה זו, בראשותו של מנכ"ל משרד הפנים דאז, מר ח' קוברסקי, המליצה להקים רשת טלוויזיה שנייה שלא במסגרת רשות השידור הקיימת, ולממנה משידורי פרסומת. הפקת התוכניות תיעשה בידי גופים פרטיים שיקבלו זיכיונות לכך, בדרך של מכרזים, בדומה לרשות העצמאית הפועלת בבריטניה.

ועדה נוספת, שהוקמה על-ידי שרי האוצר, שר החינוך והתקשורת בשנת 1980, בראשותו של פרופ' ע' סדן, בחנה את הכדאיות הכלכלית של הפעלת רשת שנייה מסחרית והשפעתה על המשק; הוועדה המליצה אף היא להקים את הרשת השנייה במתכונת עסקית.

בנק ישראל בדק שנית, בשנת 1985, את המשמעויות הכלכליות של קיום הערוץ השני וחזר על ההמלצה להפעילו לאלתר.

בעקבות זאת הועלתה הצעה לסדר-היום בכנסת העשירית, על-ידי חברי הכנסת פ' גולדשטיין ומ' רייסר. ההצעה נדונה באריכות בוועדת החינוך והתרבות, והיא המליצה, בהסתייגות חבר אחד, להקים את הרשת השנייה בטלוויזיה וברדיו, במתכונת דומה להמלצות ועדת המומחים הציבורית.

לאחר המלצה זו ניסחו שני חברי הכנסת הצעת חוק פרטית, הממליצה להקים רשת שנייה. ההצעה נדונה בוועדת משנה של ועדת החינוך והתרבות, ולא הגיעה לדיון חוזר במליאת הכנסת.

בכנסת האחת-עשרה הגישו אותם שני חברי הכנסת את הצעת החוק מחדש. ועדת משנה של ועדת החינוך הכינה אותה לקריאה ראשונה, ללא הפרק הדן בהקמת תחנות רדיו אזוריות, והמליצה על הקמת רשות ממלכתית לרשת שנייה בטלוויזיה, רשות המחלקת מנות שידור בהתאם לקריטריונים, אולם משאירה בידיה את הזכות הבלעדית לשידור החומר המיוצר על-ידי בעלי זיכיונות פרטיים, ולשידור חדשות. הרשת חמוגן מפרסומת.

בינתיים פעלה במשרד התקשורת מינהלת הקמה, אשר נוסף על הכנה הצעת חוק ממשלתית להקמה של רשות שנייה, החלה לתפעל את אפיק הטלוויזיה הפנוי שנמצא בידי המדינה. האפיק החל לשדר ביום 7 באוקטובר 1986 תחת הכותרת "ערוץ 2 – שידורי ניסיון". שידורים אלה כללו בתחילה רק תמונות נוף ותוכניות מוסיקליות שונות. החל מחודש מרס 1987, הוחל בשידור ישיר של משפט דמיאניוק במסגרת ערוץ זה.

ב-1 במאי 1987 קבע היועץ המשפטי לממשלה, כי מאחר שהצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו לא אושרה על-ידי הכנסת, יש לקיים את השידורים של הערוץ השני

להלן מסקנות הוועדה:

1. ועדת החינוך והתרבות של הכנסת קוראת למפלגות להביא בהקדם להשלמת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו ולהגישו לאישור בקריאה שנייה ושלישית — עוד בכנסת האחת-עשרה.
2. הוועדה קוראת לממשלה להעמיד את האמצעים הכספיים הדרושים להמשך שידורי הניסיון בערוץ שני עד לחקיקת החוק ולהפעלת הרשת השנייה.

3. הוועדה קוראת לרשות השידור ולמשרד התקשורת להפעיל בשיתוף ובהבנה הדדית את השידורים בערוץ השני כפי שקבע היועץ המשפטי לממשלה, כדי לשרת ברמה נאותה את ציבור הצופים, עד אשר יאושר החוק ויוקמו הגופים שינהלו ויפעילו את הרשות.

הוועדה מניחה את מסקנותיה על שולחן מליאת הכנסת ומבקשת משר החינוך והתרבות, שר האוצר ושר התקשורת להגיב עליהן בתוך שלושה חודשים.